

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

HELENA MOHORIČ KEJŽAR

**VLOGA LUTKE V SOCIALNIH ODNOSIH V SKUPINI
IN KREPITEV SODELOVALNEGA UČENJA Z LUTKO**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2019

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ŠTUDIJSKI PROGRAM: PREDŠOLSKA VZGOJA

HELENA MOHORIČ KEJŽAR
Mentor: viš. pred. dr. HELENA KOROŠEC

**VLOGA LUTKE V SOCIALNIH ODNOSIH V SKUPINI
IN KREPITEV SODELOVALNEGA UČENJA Z LUTKO**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2019

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila svoji mentorici dr. Heleni Korošec za strokovno svetovanje, potrpežljivost in spodbudo pri nastajanju diplomskega dela.

Iskreno se zahvaljujem svoji sodelavki Renati Beguš, ki me je ves čas spodbujala, motivirala, mi svetovala in me strokovno usmerjala.

Največja zahvala gre partnerju Daretu in sinu Jonu, ker sta ves čas študija verjela vame, me podpirala ob vseh mojih vzponih in padcih.

Hvala vsem, ki so me na kakršen koli način spodbujali in verjeli vame.

POVZETEK

Diplomsko delo je sestavljena iz treh delov. V prvem delu opredeljuje teoretične okvire strokovnjakov, ki značilnost lutke postavijo v središče dogajanja. Kot meni avtor Majaron (2006b, str. 97): »Lutka izvira iz ritualov in je zadržala tri nivoje stilizacije, in sicer: vizualni, gibalni in zvočni nivo.« Vsakdanje življenje v vrtcu je zelo povezano z lutko. Pri vzgojno-izobraževalnem delu, povezanem z lutkami, pa je zelo pomembna podpora odraslega, zato v tem delu opredelimo tudi vlogo vzgojitelja.

V drugem, empiričnem, delu so opisane različne spontane umetniške dejavnosti z ročnimi lutkami, ki so jih v celoti zasnovali otroci sami. Najprej smo začeli z ustvarjanjem in oblikovanjem vsake posamične lutke, ki je kasneje zaživela v rokah otrok. V osrednjem delu tako poudarimo svoje delo z otroki in ročnimi lutkami, ki so nastajale pri sodelovalnem učenju, ter predstavimo lutkovno predstavo, ki so jo otroci režirali in odigrali sami za druge otroke v vrtcu in svoje družine na zaključnem srečanju skupine. Dosežki vseh otrok v skupini so sproti dokumentirani v empiričnem delu naloge.

Diplomsko delo je zaključeno z ugotovitvami o dosežkih in uspehih otrok pri spremljanju, ustvarjanju in reflektiranju lastne igre z ročnimi lutkami ter zavedanju, da sami zmorejo vse, če jim nudimo možnosti za umetniško ustvarjanje, da bi lahko na spontan način krepili sodelovalno učenje z vrstniki pri razvijanju inovativnih lutkovnih predstav. Mnenja otrok, njihove in naše ugotovitve so zapisani sproti in predstavljeni v sklepnem delu diplomskega dela.

Ključne besede: lutke, vloga vzgojitelja, sodelovalno učenje, lutkovna predstava, inovativnost.

ABSTRACT

The diploma thesis consists of three parts.

The first part defines theoretical contexts of experts who place the character of the puppet in the center of activity. According to author Majaron (2006b, p. 97), “the puppet originates from rituals and has retained three levels of stylization: visual, motion and audial level.” Everyday life in a preschool is very much connected to puppets. In educational work that includes puppets, the support of an adult is very important, that is why we also define the role of a teacher in this part of the thesis.

The empirical, second part, describes different spontaneous artistic activities with hand puppets entirely designed by children themselves. We started with creating and designing each individual puppet that later came to life in the hands of children. In the central part, I, therefore, focus on my work with children and hand puppets, which were created through the process of cooperative learning, and I also present the puppet show directed and performed by the children themselves, for other children in the preschool and their families at the last meeting of the group. Achievements of all the children in the group are documented in the empirical part of the thesis.

The diploma thesis is concluded with findings on the achievements and performances of children in following, creating and reflecting on their own hand puppet play, and their awareness that they can achieve anything if offered an opportunity for artistic expression to strengthen cooperative learning with their peers in a spontaneous way by creating innovative puppet shows. Opinions of children, their and my observations were recorded regularly and are presented in the final part of the diploma thesis.

Key words: puppets, role of a teacher, cooperative learning, puppet show, innovativeness.

KAZALO VSEBINE

UVOD.....	1
I TEORETIČNI DEL.....	3
1 LUTKA.....	3
1.1 Kaj je lutka?.....	3
1.2 Značilnosti lutke	3
1.3 Vrste lutk	4
2 LUTKA V DRUGEM STAROSTNEM OBDOBJU	6
2.1 Moč lutke v skupini otrok.....	7
2.2 Interakcije	8
2.3 Vloga vzgojitelja.....	8
2.4 Lutka učiteljica	9
3 PROJEKTNO DELO V VRTCU	9
3.1 Spodbudno učno okolje	11
4 SODELOVALNO/DEJAVNO UČENJE MED OTROKI.....	11
5 IGRA Z LUTKO IN OTROKOV RAZVOJ	12
5.1 Zadovoljevanje otrokovih potreb.....	13
5.2 Razvoj pozitivne samopodobe in krepitev samozavesti	13
5.3 Razvoj domišljije	14
5.4 Oblikovanje socialnih veščin	14
5.5 Intelektualni vidik.....	15
5.6 Spodbujanje ustvarjalnosti.....	15
5.7 Razločevanje med fantazijo in domišljijo.....	16
5.8 Sprejemljiv način sprejemanja čustev	17
5.9 Jezik neverbalne komunikacije, spodbuda za govorni razvoj	17
5.10 Razvoj empatije	17
5.11 Razvoj otrokove samostojnosti.....	18
II EMPIRIČNI DEL.....	19
6 OPREDELITEV PROBLEMA	19
6.1 Cilji	20
6.2 Raziskovalna vprašanja	20
6.3 Raziskovalna metoda	20
6.3.1 Vzorec	20

6.3.2	Postopek zbiranja podatkov.....	20
6.3.3	Kurikularni cilji umetnosti	22
6.3.4	Priprava 1	23
6.3.5	Priprava 2	32
6.3.6	Priprava 3	37
6.3.7	Priprava 4	45
6.3.8	Priprava 5	52
6.3.9	Priprava 6	57
6.3.10	Priprava 7	62
6.3.11	Priprava 8	66
6.3.12	Priprava 9	73
6.3.13	Priprava 10	77
6.3.14	Priprava 11	82
6.3.15	Priprava 12	86
7	UGOTOVITVE	94
8	SKLEP	97
9	LITERATURA IN VIRI.....	99

KAZALO SLIK

Slika 1:	Lutka Monkey	21
Slika 2:	Lutka Puhko.	22
Slika 3:	Dialog med lutkama Monkeyjem in Puhkom.	28
Slika 4:	Razreševanje skupnega konflikta.	28
Slika 5:	Začetek »projektne del«	29
Slika 6:	Zapisovanje in risanje idej otrok na skupnem plakatu.	29
Slika 7:	Sestavljanje sestavljanek Monkeyja in Puhka.	29
Slika 8:	Pomoč eden drugemu.	30
Slika 9:	Deklica z neverbalnim odzivom pokaže svoje zadovoljstvo in veselje ob igri z obema lutkama.	30
Slika 10:	Otroci ustvarjajo »lutkovno predstavo« v kontekstu »svojih dialogov«.....	31
Slika 11:	Otroci so poudarili, da se imajo lutke medsebojno zelo rade.	31
Slika 12:	Lutki Monkey in Puhko se igrata vsak s svojim avtomobilom.....	32
Slika 13:	Monkey za svojega prijatelja išče nov avto. Deklica poskuša z drugim izbranim avtomobilčkom razveseliti Puhka.	32
Slika 14:	Risanje ideje za Monkeyja; naš plakat idej; trganje papirja za »sneškota«	34
Slika 15:	Risanje našega sneškota; začetek ustvarjanja.	35
Slika 16:	Še zadnji koščki »naše sestavljanke« in sneško bo ustvarjen, hkrati pa uresničena prva ideja otrok.	35
Slika 17:	Otroci so poklicali Monkeyja, da mu pokažejo presenečenje; presenečenje, ki je več kot uspelo.....	36
Slika 18:	Monkey si podrobno ogleduje »sneškota«; papirnati zajček Puhko.	37
Slika 19:	Razstavljen risba dečka M. (motivacija za druge otroke).	42
Slika 20:	Risanje lutkovne predstave po doživetju.	42
Slika 21:	Otroška spontana igra – zunanja motivacija, spodbuda (ogled lutkovne predstave).	43
Slika 22:	Lepljena slika deklice Z.	44
Slika 23:	Risanje presenečenja za lutko Monkeyja. Pri otrocih smo pri risanju spodbujali domišljijo in ustvarjalnost.	46
Slika 24:	PRESENEČENJE – risbe za lutko Monkeyja.....	47
Slika 25:	Razlaga otrok, kaj so narisali lutki Monkeyju.	48
Slika 26:	Lutke pozdravljajo Monkeyja.	48

Slika 27: Monkey spozna novega prijatelja Žabca.....	49
Slika 28: Spontana igra z lutkami.....	49
Slika 29: lutka Monkey riše.	50
Slika 30: Deček M. in Žabec sta prinesla presenečenje.	51
Slika 31: Srček z rožico za vzgojiteljico.	51
Slika 32: Primer dveh risb, ki so jih risale lutke.	52
Slika 33: Ustvarjanje lastnih lutk.	55
Slika 34: Razmišljanje otrok o liku lutke; risanje »skic« lutk in končna izvedba ročnih lutk.	56
Slika 35: Ugotavljanje otrok, »kaj je v vreči« in prepoznavanje lutk.	59
Slika 36: Prvo preizkušanje z lutkami, raziskovanje in skupna predstavitev vseh lutk otrok.	59
Slika 37: Samostojno ustvarjanje lastnih lutk.	60
Slika 38: Še zadnji dodatek (noge) in lutka bo ustvarjena; deček M. je s ponosom pokazal svojo ustvarjeno – inovativno lutko.	60
Slika 39: Deček v skupini, ki je največ časa preživel pri ustvarjanju spontanah lutkovnih predstav.	61
Slika 40: Improvizirana igra otrok.	65
Slika 41: Improvizirana igra otrok z napovedovalkama lutkovne predstave.	66
Slika 42: Deklici se dogovarjata o barvi lista.	68
Slika 43: Skupno ustvarjanje naslovov skupin/prizorov.	68
Slika 44: Preverjanje naslovov o vsebini skupinskih lutkovnih predstav.	70
Slika 45: Vsaka skupina je imela svoj naslov, ki so si ga otroci izbrali popolnoma sami.	70
Slika 46: Kratka motivacijska lutkovna predstava z vsemi podrobnostmi »nastopanja«.	71
Slika 47: Navdušenje otrok nad motivacijsko izmišljeno lutkovno predstavo.	71
Slika 48: Otroci so pri ustvarjanju pokazali veliko zanimanja in veselja.	75
Slika 49: Otroci so svojo sceno ustvarjalno risali in jo pripravljali za lutkovni oder.	75
Slika 50: Težko čakanje oblikovanja naše skupne scene in sodelovanje otrok.	76
Slika 51: Naša skupna lutkovna scena.	76
Slika 52: Otroci so ustvarili različne vstopnice za lutkovno predstavo.	79
Slika 53: Deček sam piše vabilo.....	79
Slika 54: Prijatelji deklici narekujejo črke in ji tako pomagajo pri pisanju vabila.	80
Slika 55: Risanje zadnjih dodatkov k našemu vabilu.	80
Slika 56: Dokončano vabilo za našo lutkovno predstavo.....	81

Slika 57: Rezanje in pisanje števil za vstopnice.....	81
Slika 58: Domiselni način ustvarjanja vstopnic.	82
Slika 59: Deklica opisuje, kakšne vstopnice smo naredili in katero število je napisano.	84
Slika 60: Začetek vaje ene od skupin.	85
Slika 61: Prijatelje vabimo na lutkovno predstavo.....	86
Slika 62: Jutranja igra deklic.	87
Slika 63: Prodajalec kart in usmerjevalka v gledališki prostor.	88
Slika 64: Drugi otroci so v garderobi čakali na začetek predstave.....	88
Slika 65: Prodaja vstopnic in toplo sprejemanje gledalcev.	88
Slika 66: Trije napovedovalci.....	89
Slika 67: Igrana lutkovna predstava.	91
Slika 68: Priklon gledalcem.	91
Slika 69: Močen aplavz sovrstnikov v vrtcu. Konec predstave.....	92
Slika 70: Naša skupna lutkarska fotografija.	93

UVOD

Izhodišče za naslov diplomskega dela je bilo raziskovanje v skupini, kako bi otroke medsebojno povezali, da bi se spoprijeli z različnimi konkretnimi situacijami, ki spodbujajo interakcijsko, medsebojno učenje. Da bi bili tako dovzetnejši za sprejemanje različnih mnenj, ki krepijo sodelovalno učenje med njimi.

V razmišljanju, kako naj zasnujemo načrt za izvedbo različnih umetniško-lutkovnih dejavnosti, smo se v prvi vrsti osredotočili na posamične otroke, ki jih imamo letos v skupini. Vprašanje, kako tem otrokom pomagati pri spoznavanju, seznanjanju, sprejemanju in razumevanju različnosti med njimi, je zelo zapleteno, saj so odnosi eni izmed tistih dejavnikov, ki se najtežje preoblikujejo. Še zlasti, če otroci nimajo močne spodbude vzgojitelja, širšega okolja, v katerem živijo, in seveda ožjega, svoje družine. Vzgojitelj je torej tisti, ki lahko z lutko pripomore k oblikovanju in preoblikovanju socialnih odnosov.

Pri različnih dejavnostih in jutranjih druženjih smo se pogovarjali, kako pomembno je, da si medsebojno pomagamo, da smo prijatelji in da doživimo čim manj medsebojnih nestrinjanj. Vendar je bila za reševanje take problematike potrebna drugačna motivacija. Tako smo z otroki prišli do lutke, do njene čarobne moči, ki pri otrocih vedno spodbudi, da naredijo korak naprej, če je le vzgojitelj tisti, ki to zmore in zna. Vzgojitelj je tisti člen v skupini, ki otrokom na senzibilen način predstavi umetnost lutke v vsej njeni veličini in čarobnosti. Za vzgojitelja je zelo pomembno, da si vzame čas in da verjame v lutko, samo tako lahko navduši otroke za uporabo lutk, da bi se z njo učili sodelovalnega učenja in krepili medsebojne odnose. Tu je bilo zelo pomembno otrokovo doživljanje, identifikacija z lutko, saj so se morali vanjo najprej vživeti, da bi se lahko z njo igrali.

Če se navežemo na Majarona (2006b, str. 97), ki meni: »Lutka izvira iz ritualov in je zadržala tri nivoje stilizacije, in sicer: vizualni, gibalni in zvočni nivo,« lahko rečemo, da je vsaka ponazoritev z lutko, ki je del vsakdanje igre v skupini otrok, veliko močnejše sporočilo kot besedno sporočilo. Zato smo se odločili, da bomo v diplomskem delu poudarili, kaj sploh je lutka, njene značilnosti, kaj lutka pomeni otrokom, kako z njimi komunicira ter rešuje konflikte in nesebično pripomore k temu, da se otroci medsebojno povežejo, si zaupajo in krepijo sodelovalno učenje. H. Korošec (2006) meni, da je, če skupina otrok želi uspešno pripraviti prizor, nujna dobra interakcija v skupini, kar pa od njih zahteva medsebojno

usklajenost mnenj in dogovarjanj, ki jo na neki način ustvarja, modelira, oblikuje in preusmerja vzgojitelj. Zato je pri ustvarjanju projektnega dela z otroki zelo pomembna vzgojiteljeva vloga kot opazovalca, ocenjevalca, moderatorja, spodbujevalca in motivatorja.

V vsebini diplomskega dela je sporočilnost, da je spodbudno učno okolje z vsemi pripomočki in v interakciji z odraslim ključnega pomena za motivacijo, spodbudo za razvijanje ustvarjanja različnih lutk in njihovih likov, vživljanja v lutko ter ekspresivnega izražanja ob igranju z njo in s tem tudi krepitev socialnih odnosov med otroki.

V drugem, empiričnem, delu so opisane različne spontane in delno usmerjene umetniške dejavnosti z ročnimi lutkami, ki so jih v celoti zasnovali otroci sami. Starost otrok je bila od štiri do pet let in večina se jih je s takšnim načinom igranja z lutkami, pri katerem je bil namen razvijanje in krepitev medsebojnih odnosov, srečala prvič. Naš glavni namen je bil pri otrocih spodbuditi pozitiven odnos, ki bi se v glavnem krepil z lutkami, ki so jih otroci ustvarili popolnoma sami. Spremembe vseh otrok v skupini so dokumentirane v empiričnem delu naloge.

Ob pisanju sklepnih misli bi poudarili, da so nas otroci med samim procesom razvijanja in ustvarjanja lutk naučili veliko, saj je bila vsaka lutka edinstvena in neponovljiva. S svojo igro z lutkami so nam neposredno sporočali, kako enostavno se je učiti eden od drugega, če okrepimo interakcijsko igro med otroki v skupini.

I TEORETIČNI DEL

1 LUTKA

1.1 Kaj je lutka?

Antropologi, kulturologi in umetniki ter tudi psihoanalitiki prepoznavajo sorodnost današnje lutke v magičnih obredih in ritualih. V pradavnini so animirani predmeti in kipci priklicali v življenje nadbitja ali prednike in človek jim je brezpogojno verjel (Korošec, 2005). lutka je postava ali predmet, ki izraža nekaj drugega, kar v resnici je. lutka je lahko igrača, model, krojaška lutka ali gledališka lutka v lutkovni predstavi (Sitar, 2008). Lutko lahko definiramo kot »gledališki, snovni odrski simbol, ki predstavlja dramski lik in je vodena posredno ali neposredno s pomočjo lutkarja [...] lutka je simbol, ki ga uporablja igralec za ponazoritev lika« (Trefalt, 1993, str. 11).

Lutka nosi v sebi posebno energijo in moč, ki pritegne tako otroke kot tudi odrasle. Pri tem ne govorimo o estetsko dodelanih lutkah, temveč o vseh mogočih preprostih lutkah, ki jih lahko otroci naredijo sami ali skupaj z vzgojiteljem. Vsaka lutka lahko oživi in pripravi otroke za spontano komunikacijo ali motivacijo za učenje in skupinsko delo (Korošec, 2005). lutka združuje skoraj vse elemente, ki so pomembni za otrokov razvoj. Gre za elemente zaznave, razumevanja, gibanja, govora in ne nazadnje tudi sodelovanja z okoljem. Otrokovo izražanje z lutko je lahko njegov način sporočanja osebnega mnenja o okolju, ki ga obdaja. Otrok lahko z lutko odkriva poučne igre in bogastvo metaforičnega mišljenja in izražanja (Majaron, 2000). lutka lahko pri otroku spodbuja tudi strpnost, čustveno inteligenco in empatijo. lutka vzbuja otrokovo domišljijo in ustvarjalnost, dva najpomembnejša elementa za njegov nadaljnji razvoj (Ivon, 2006; Majaron, 2000; Pokrivka, 1985).

1.2 Značilnosti lutke

Na neki način je lutka tridimenzionalna figura, ki jo lutkar uporablja za lutkovne predstave v njenem premikanju, ko jo zbudi k življenju. To je ena izmed glavnih značilnosti lutke. Pomembno je, da ji posvetimo vso pozornost. Animator lutke (lutkar) je tisti, ki mora biti pozoren nanjo. Ves čas igranja, ko premika lutko, mora gledati le njo ter ji na različne gibe in

vzgibe menjati navidezna čustvena odzivanja. Takrat ima lutka svojo moč. Če nanjo pozabimo in svojo osredotočenost usmerimo na gledalce ali druge lutke, lutka preprosto onemi. Lutka je posrednik animatorja, ki z njo izraža svoja čustva, mimične izraze in besede. Nikoli ni v središču lutka, ampak lutka sama. V lutko moramo verjeti, tako dobi svojo moč in enostavno res zaživi (Majaron, 2006a; Shershow, 1995).

1.3 Vrste lutk

Poznamo različne vrste lutk. Vsak predmet, ki ga pritrdimo na palico in ga premikamo z vodilom, je lahko lutka na palici. Prednost tovrstnih lutk je ta, da lahko pri njeni izdelavi vzgojitelj uporabi preproste materiale (papir, plastelin, glino, lončke, žogice, škatle ...) in z njo dokaj enostavno animira otroke (Varl, 1995a).

Glede na zahtevnost izdelave je lutka na palici njeno nasprotje lutka na nitkah ali marioneta. Te lutke imajo vse okončine in glavne sklepe. Lutke na nitkah vzgojitelj ne drži neposredno v svojih rokah, temveč njeno gibanje usmerja z vodili in nitmi. Bistvo konstrukcije teh lutk je, da se posamezni deli obešajo drug na drugega. Lutka je tako vodljiva od zgoraj navzdol (Varl, 1995b).

Za igro z lutko v predšolskem obdobju so priročne ročne lutke. Vzgojitelj si ročno lutko natakne na dlan in z njo animira otroke tako, da premika prste, dlan(i) ali cele roke. Pri tem je lahko vzgojitelj navadno skrit za lutkovnim odrom. V primerjavi z lutkami na nitke ali ploskimi lutkami je ta lutka na odru (ali v sami interakciji z otroki) najživahnejša. Dlan vzgojitelja je v težišču lutke in zato lahko hitro vpliva na njeno premikanje. Načeloma ima ročna lutka dva sestavna dela – trup in glavo. Navadno so ročne lutke manjše in s tem intimnejše. Zanje je značilno, da rade komunicirajo z gledalci – otroki (Varl, 1997c). Tako kot lutke na nitkah so tudi ročne lutke vodene od spodaj navzgor, vendar so gibljivejše. Ročna lutka je poleg pripovedovanja satiričnih zgodb, preproste lirske igre ali ljudskih pesmi primerna za obravnavo vzgojno-didaktičnih tem (Trefalt, 1993).

Poleg ročnih lutk so za igro v vrtcih primerne tudi prstne lutke. Prstne lutke lahko vzgojitelj ustvari tako, da si majhne glavice natakne na prste gole ali orokavičene roke. Pri izdelavi glavic lahko vzgojitelj uporablja različne materiale (papir, volno, žogico, glino, testo, blago) in oblike. Pri prstnih lutkah so lutke vsi prsti na roki. Prstne lutke lahko izdelata tudi otrok sam

tako, da glavo lutke nariše na karton, jo izreže in na hrbtno stran prilepi držalo (tulec iz papirja, vrvice), ki si ga natakne na roko (Varl, 1997a). Gre za neko vrsto ploske lutke, katerih predhodnice so senčne lutke.

Ploske lutke so dvodimenzionalne in se zato na odru ne morejo obračati. Animacija otrok s plosko lutko ni enostavna, saj mora vzgojitelj paziti, da lutk ne zasuka preveč. Po drugi strani pa so ploske lutke primerne za predšolske otroke, saj so enostavne za izdelavo. Najpogosteje otroci in/ali vzgojitelji ploske lutke izdelajo iz papirja, kartona ali veznih plošč. Navadno so ploske lutke pritrjene na posebnem vodilu. Te lutke se lahko uporabijo kot pripomoček za pripovedovanje zgodb in nudijo izhodišče za pogovor o obravnavani temi v zgodbi (Varl, 1997b).

V želji čim bolj karikirano posnemati človeka je nastala lutka, ki s poudarjenim gibanjem čeljusti spominja na odpiranje ust pri človeku ali odpiranje in zapiranje gobca pri živalski figuri. Gre za mimično lutko, ki s počasnim ali hitrim, popačenim ali tresočim odpiranjem ust/gobca poudarja značaj in s tem posebne lastnosti lika, ki ga lutka predstavlja. Premikanje čeljusti mora vzgojitelj izvajati zelo premišljeno, saj avtomatizem hitro spremeni takšno animacijo v banalnost in površno gibanje, ki je sama sebi namen (Varl, 1997c).

V družino lutk umeščamo tudi maske, ki pa niso tipične lutke. Maske namreč odgovarjajo trditvam: biti nekdo drug oziroma igrati ali govoriti skozi usta druge osebe. Včasih so bile maske narejene iz različnih naravnih materialov (les, usnje), danes pa se ob tem uporabljajo še papir, karton, glina ipd. (Varl, 1997č).

Lutka je univerzalni pripomoček, ki ga lahko vzgojitelj uporablja v različnih situacijah pri delu v skupini predšolskih otrok (Klančnik Kocutar, 2001). Lutko lahko uporabi za zabavo, učenje, vzgojo ter tudi za krepitev otrokovih komunikacijskih spretnosti in socialnih odnosov ter sodelovalnega učenja. Tudi Majaron (2000) prepozna podobne attribute lutke. Po njegovem mnenju lutka združuje skoraj vse vidike, pomembne za otrokov razvoj, kot so zabava, razumevanje, gibanje, govor in ne nazadnje sodelovanje z okoljem. Otrokovo izražanje z lutko je njegov način sporočanja osebnega mnenja o okolju, ki ga obdaja. Lutka vzbuja otrokovo domišljijo in ustvarjalnost, ki sta dva najpomembnejša elementa za njegov nadaljnji razvoj (Majaron, 2000).

2 LUTKA V DRUGEM STAROSTNEM OBDOBJU

Igra v razvojnem obdobju predšolskega otroka naj bi podpirala razvoj mišljenja in socialne kognicije. V tem starostnem obdobju je ključnega pomena simbolna igra (Marjanovič Umek in Zupančič, 2006), saj se v njej kaže preplet kognitivnih, sociokognitivnih, socialnih, jezikovnih, kulturoloških pogledov na otrokov razvoj (Marjanovič Umek in Zupančič, 2006). Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem otrok izraža tisto, kar ga obkroža in se okoli njega dogaja (Korošec, b.d.). V simbolni igri (z lutko) se otrok pretvarja, odmika od resničnega k predstavnemu, ob tem pa potekajo številni (miselni) procesi: jezikovni obrat, konverzija in metakomunikacija, decentracija, dekontekstualizacija, reverzibilnost, metareprezentacija in razumevanje drugih oziroma zaznavanje perspektive drugega (Marjanovič Umek in Lešnik Musek, 1999).

Pri mlajših otrocih so sprva v središču dejavnosti, pri starejših pa medosebni odnosi iz sveta odraslih ter odnosi med otrokom in odraslimi (Korošec, b.d.). Čeprav lahko prepoznamo simbolno igro že pri leto in pol starih otrocih, je ta najznačilnejša za otroke od drugega do šestega leta starosti. Takrat govorimo o neposredni imitaciji, ko otrok (z lutko) točno ponovi neko dejavnost, ki jo je opazil v okolju. Neposredna imitacija predstavlja prehod k simbolni igri. Simbolno višja raven pa je odložena imitacija, ko otrok po določenem času ponovi dejavnost, ki jo je opazil v svoji neposredni okolici (Korošec, b.d.). Pri simbolni igri se igra vlog prepozna kot njena najvišja raven. Pri tem pa je ključno to, da se morajo otroci pri igri vlog, kjer lahko uporabijo tudi lutko, dogovoriti o igralni temi, poteku igre in pretvorbi vlog ter uporabi igralnih materialov. Do tega lahko otrok pride le ob preseganju egocentrizma in z razvojem sposobnosti zavzemanja perspektive drugega (Marjanovič Umek in Zupančič, 2006).

Simbolna igra je nediferencirana in nespecializirana dejavnost ter predstavlja idealno priložnost za razvoj in preizkušanje najrazličnejših otrokovih psihičnih procesov. Pri tem je pomembno, da se preizkušajo spontano, prostovoljno, avtotelično in brez občutka neuspeha (Korošec, b.d.). M. Duran (1988, v Korošec, b.d.) poudarja, da se v simbolni igri prepletata dve skupini funkcij, in sicer tiste, ki se vežejo na strukturo igre, in tiste, ki se vežejo na vsebino igre. Struktura igre se namreč veže na kognitivni razvoj, vsebina pa na otrokove socialne in čustvene izkušnje. Ob tem M. Duran (2001) podaja podrobnejšo klasifikacijo funkcij, ki se aktivirajo v simbolni igri:

- Premagovanje egocentrizma, saj otrok v simbolni igri prevzema vlogo ali celo več vlog drugih. To pa od otroka zahteva decentracijo ter ločevanje lastnega videnja in hotenja od drugih.
- Z razvijanjem in/ali razumevanjem višjih čustev s čustveno decentracijo otrok zmore razumeti čustva drugih in razvija lastna (višja) čustva.
- Oddaljevanje od trenutne situacije s prenosom dejavnosti na verbalno raven je pomembno, da bi se otroci lahko sporazumeli o poteku igre, jo morajo načrtovati. V tej funkciji je pomembna medosebna komunikacija, saj se mora govor (sporazumevanje) pojaviti pred nastopom/izvrševanjem same dejavnosti.
- Krožni odnos med govornim in kognitivnim razvojem, saj je otrok pri simbolni igri miselno zelo angažiran, ko mora strukturirati določeno situacijo in hkrati ustvarja nove stavčne konstrukcije (sprašuje, pripoveduje, opisuje ...), ki jih potrebuje pri igri.
- Avtonomizacija semiotičnih sredstev se doseže skozi štiri procese, ti so ustvarjanje distance med osebo in predmetom, med osebo in simbolnim sredstvom, med simbolnim sredstvom in predmetom ter med pošiljateljem/oddajnikom in prejemnikom sporočila. S povečevanjem te distance poteka avtonomija simbolnih sredstev.
- Sprejemanje spolnih vlog in običajev ter navad v svojem ožjem okolju, saj so na vsebino simbolne igre lahko vezane različne socialne situacije.

Otroci po tretjem letu starosti pripovedujejo vse bolj strukturirane in konvencionalnejše zgodbe, ki so tudi vse bolj koherentne in kohezivne. Otroci zgodbe z dobro strukturo najpogosteje gradijo na začetnem dogodku, jo razvijajo okoli glavnega junaka; zavedajo se cilja zgodbe, ki določa osrednjo nit pripovedovanja. V zgodbi oblikujejo tudi smiselne časovne in vzročne povezave, opisujejo motive, odnose med osebami in čustva (Marjanovič Umek, Fekonja in Podlesek, 2010). To pomeni, da so že po tretjem letu starosti sposobni sestaviti in improvizirati lutkovno predstavo, tudi če jim vzgojitelj ponudi samo okvire zgodbe.

2.1 Moč lutke v skupini otrok

Otrok se v predšolskem obdobju pri sprejemanju novega okolja najbolj sprosti, če je poleg njega lutka. Večina otrok se z lutko sreča prvič pri vstopu v vrtec. Vzgojitelj si pri neposrednem delu z otroki velikokrat pomaga z lutko, saj jih na različne načine motivira, da

se otroci počutijo bolj sproščene, tako večina otrok z lutko premaguje tudi strah pred novim okoljem ali novim dogodkom ... (Majaron, 2002). Igrače in predmeti prevzemajo vlogo v otrokovem svetu domišljije, v katerem povsem sam narekuje pravila igre in hkrati išče posledične rešitve za svoje nastale težave. Pomembnost verovanja v metaforični predmet bi lahko primerjali z odnosom, ki ga ima otrok do svojih igrač. V otrokovi igri z igračami ima vsak t. i. predmet svojo dušo (Majaron, 2014). Medtem H. Korošec (2015) meni, da ko se otrok sreča z lutko na svoji roki, lahko ta kot njegov veliki zaveznik postane njegov najboljši prijatelj in pomočnik pred nevarnostmi. To velja predvsem za otroke, ki se v javnosti ne želijo izpostavljati, so bolj sramežljivi, tako da se z lutko na zelo preprost, nevsiljiv in zelo senzibilen način izražajo, komunicirajo. Za otroke, ki so bolj egocentrični, pa avtorica v nadaljevanju meni, da svoj ego podredijo svoji lutki in z njo vzpostavljajo odnos z drugimi. Otroci svoji lutki zaupa tudi zato, ker mu je podobna, saj se otrok z njo popolnoma poistoveti.

2.2 Interakcije

Pomembno je vedeti, kaj lahko pričakujemo od otrok na posamezni starostni stopnji. Raziskave na področju otrokovega razvoja so pokazale, da poteka po univerzalnih, predvidljivih zaporedjih rasti in da spremembe zadevajo vsa področja razvoja: fizično, čustveno, socialno in kognitivno. Če poznamo značilnosti otrokovega razvoja, vemo, kako na določeni razvojni stopnji vstopati v interakcije z njimi, kako načrtovati učne izkušnje ter kako pozitivno tolmačiti otrokovo vedenje in dosežke (Tankersley idr., 2013). Interakcije z otroki morajo biti usklajene z otrokovo starostjo in morajo izkazovati zavedanje, da je vsak posamezni otrok edinstven in da ga poleg formalnega in neformalnega učenja ter vzgoje oblikujejo številni drugi zunanji vplivi.

Avtorji (Tankersley idr., 2013, str. 18) v nadaljevanju menijo, da se »pedagog vživi v otroka tako, da prisluhne njegovim skrbem in vprašanjem ter skuša razumeti, kako razmišlja. Tako lahko najbolje zagotovi ustrezno podporo otrokovemu razmišljanju ali spretnostim in ga vodi do naslednje stopnje razumevanja oziroma razvijanja zmožnosti«.

2.3 Vloga vzgojitelja

Vloga vzgojitelja je pri igri z lutko zelo pomembna. Vzgojitelj mora otrokom ponuditi raznovrstne materiale, igre, zgodbe, prostore ter tudi čas, v katerem bodo lahko raziskovali in

ustvarjali. Pri tem naj bi vzgojitelj stremel k temu, da pri otroku prebudi vsa čutila in mu (sočasno) daje spodbude za prebujanje doživljanja in čustev. Priporočljivo je, da vzgojitelj pri delu z lutko izhaja iz prvin (ustvarjalnosti, sproščenosti, inovativnosti) otrokove simbolne igre. Otroku naj bo zaupana osrednja vloga – vloga ustvarjalca, vzgojitelj pa naj prevzema vlogo njegovega partnerja (Korošec, 2010). Vzgojitelj pomaga otrokom pri pripravi materiala, pri usmerjanju pozornosti k igralnim dogodkom ter otrokom ponudi čim večjo paleto konkretnih dejavnosti z lutko in jim omogoča svobodno igro pri izvedbi lutkovne predstave z dodajanjem gledaliških elementov (Korošec in Geršak, 2011).

Poleg pomoči, ki jo vzgojitelj ponudi otrokom pri igri z lutko, je lahko vzgojiteljeva vloga vezana tudi na spodbude za izražanje misli, idej in doživljanj pri igri z lutko (Štirn Janota in Jug, 2010). Ta vloga vzgojitelja je pomembna (še posebej), ko se otroci spoprijemajo s stiskami. Vzgojitelj lahko otrokom pomaga premagati njihove tesnobe z lutko, v katero otroci verjamejo, da jim bo pomagala premagati še tako težke ovire. Otroci se ob pogovoru ali z lutko lažje sprostijo, in čeprav govorijo iz sebe, imajo občutek, da govori lutka. Lutka je neke vrste otrokov ščit oziroma otrokov alter ego (Korošec, 2009).

2.4 Lutka učiteljica

Pedagogi pravijo, da je lutka privilegirano učno sredstvo, saj lahko spremeni svet, v katerem otrok živi in se uči. Lutka lahko igralnico spremeni v gozd ali grad, klop v začarani dvorec, otroke v različne živali, čarovnice ali prince/princeske. Otroci ob tem spoznavajo različne položaje, prihajajo v različne odnose in so postavljeni pred vedno nova vprašanja. To jih zbližuje in povezuje. Učna učinkovitost lutke je prav v tem, da otrok živi z lutko v dveh vrstah resničnosti – objektivni resničnosti in resničnosti v igri z lutko (Sitar, 2008).

Lutka učiteljica lahko omogoča vzgojitelju, da vsaj navidezno za kratek čas prenese vodenje ali učenje na lutko in igra vlogo »drugega« v skupini. S tem prenosom bo vzgojitelj lažje začutil odkritosrčno otroško spontanost, ki se lutki odpre brez zavor (Korošec, 2005).

3 PROJEKTNO DELO V VRTCU

Dempsey (2000) opisuje pomembnost projektnega dela z lutko v vrtcu in šoli. Sam je učil v šoli in opazil, da je z lutko pri otrocih dosegel izjemne rezultate. Sramežljivi otroci so se

odprli, drugi pa so jih bolje sprejeli. Lutka, ki jo je sam uporabljal v razredu, je imela svojo hiško in poštni nabiralnik, v katerega so otroci lahko prinesli svoje slike in druga umetniška dela. Lutka jih je nato naslednji dan predstavila razredu. Otroci so bili tako v središču pozornosti, prejeli pa so tudi kompliment za delo, ki so ga ustvarili sami. Dempsie (2000) prav tako podarja, da ni pomembno le to, da otroci prejmejo pohvalo od lutke za svoje delo, pomembno je tudi, da prejmejo lutkino pomoč in pohvalo sovrstnikov. Zato je njihova lutka Hilda napisala pesem. Recitirala jo je sramežljiva punčka, ki je bila mlajša od drugih v razredu. Dempsie (2000) je videl, da punčka ne bo zmogla recitirati na enaki ravni kot drugi otroci, zato ji je pri tem pomagala lutka Hilda. Ko so zaključili s pesmijo, je lutka Hilda sprejela punčko v svoj pesniški klub. Drugi otroci so skozi lutkino vedenje videli, da je punčka naredila nekaj izjemnega in ji po predstavi čestitali ob sprejetju v pesniški klub.

Tudi D. Gobec (2000) poudarja številne prednosti projektne dela z lutko. Predvsem poudarja moč lutke v kontekstu vzpostavljanja (tesnih) vezi med vsemi udeleženci pedagoškega procesa. Prav tako opozarja, da lahko lutka (kot projektno delo) celo šolsko leto pri otrocih zbujajo radovednost, čustvovanje, komunikacijo, raziskovanje in ustvarjalni nemir (Gobec, 2000). Navadno se projektno delo z lutko nanaša na neko težavo ali posebno značilnost lutke, ki otrokom vzbudi pozornost/zanimanje in jih motivira tako, da želijo lutki pomagati. Reševanje lutkine težave pa otroke popelje v raziskovanje in odkrivanje resničnega (tehničnega in socialnega) okolja.

Prednosti projektne dela z lutko so se jasno pokazale tudi pri projektu »Kajevo potovanje po Sloveniji«, ki se je izvajal v osnovnih šolah (prvi in drugi razredi) od konca leta 2000 do junija 2001. A. Porenta (2003) je ugotovila, da projektno delo z lutko krepi pozitivne čustvene odnose in izražanje čustev v skupini, razvija empatijo in toleranco, omogoča lažjo komunikacijo med učiteljem in učenci, vpliva na razvoj divergentnih sposobnosti s spodbujanjem igre, dopušča sprejemanje igre kot legitimne dejavnosti, spodbuja ustvarjalnost na vseh področjih, spodbuja skupinsko delo in povečuje motivacijo za delo ter sprošča napetost ob visokih pričakovanjih (lutka ima težave, se moti in otroci ji pomagajo, da jih odpravi). Ker je otrok postavljen v vlogo učitelja lutke, ob tem razvija tudi pozitivno samopodobo in samozavest (Porenta, 2003).

Vidimo torej, da mora biti lutka, ki jo vzgojitelj predstavi skupini otrok, zanimiva in/ali pomagati pri razreševanju njihovih ali svojih težav. Vzgojitelj sam pa mora imeti sposobnost prepoznati, kateri otroci lutko (naj)bolj potrebujejo in na kakšen način.

3.1 Spodbudno učno okolje

Pri uresničevanju lutkovnih predstav pri otrocih je zelo pomemben vidik spodbudnega učnega okolja, v katerem si otroci sami izberejo materiale, različne dodatke, s katerimi obogatijo svojo lutko, in čutijo, da so cenjeni. To menijo tudi različni strokovnjaki (Tankersley idr., 2013, str. 172), in sicer: »Dobro počutje otrok se še izboljša, ko se počutijo spoštovane. Njihovi različni interesi, sposobnosti, predhodne izkušnje in spretnosti so prednosti, in ne ovire, ki bi jih morali odpraviti, in ne težave, ki bi jih morali premagati. Učno okolje mora vsem otrokom zagotavljati uspeh, ne glede na to, ali najbolje delajo sami ali ob pomoči skupine in ali so vizualni, slušni, kinestetični ali taktilni tipi ljudi. Okolje v oddelku, v katerem se spodbuja dobro počutje vsakega otroka, nudi priložnosti za učenje ne glede na prevladujoči otrokov učni slog, izkušnje, kulturo, jezik itd.«

4 SODELOVALNO/DEJAVNO UČENJE MED OTROKI

Izobraževalni sistem naj bi otroke spodbudil in/ali razvijal za skupno delo in medsebojno sodelovanje, krepil solidarnost, sporazumevanje, soodločanje in sprejemanje odgovornosti. S spodbujanjem različnih oblik sodelovalnega učenja v vzgojno-izobraževalnem procesu je lahko učinkovit način za doseganje omenjenih ciljev (Tratnik, 2014). Pri tem sodelovalno učenje razumemo kot učenje otrok v majhnih skupinah, v katerih vzgojitelj zastavi delo tako, da spodbuja pozitivno povezanost med otroki za doseganje skupne lutkovne predstave ob spremenjeni vlogi vzgojitelja (Peklaj, 2001).

Lutkarstvo je zato idealen način, kako otroka z igro in ustvarjanjem naučiti sodelovanja. Na eni strani dejavnosti izrazito temeljijo na skupinskem ustvarjanju, na sodelovanju v majhnih skupinah otrok. Če skupina želi uspešno pripraviti prizor, je nujna dobra interakcija v skupini, kar pa od otrok zahteva medsebojna usklajevanja mnenj in dogovarjanja (Majaron, 2006b). Na drugi strani pa lahko vzgojitelju navidezno odvzame vlogo avtoritete ter ga postavi v vlogo spodbujevalca in opazovalca skupinskega dela. Tudi C. Peklaj (2001) poudarja, da so se v skupinah, kjer so pedagoški delavci pogosteje izvajali sodelovalno učenje, izboljšali

medosebni odnosi, kar se je kazalo v večjem sprejemanju drugih in boljšem vzdušju v skupini.

Tako kot igra z lutko tudi sodelovalno učenje pri otrokovem razvoju poudarja kognitivne procese, še posebej pa socialni vidik učenja (Tratnik, 2014). Za dosego tako kognitivnih kot tudi socialnih vidikov skupinskega učenja z lutko naj bi bilo skupinsko učenje zasnovano na naslednjih ključnih načelih (Peklaj, 2001):

- soodvisnosti ciljev, vlog in nalog v lutkovni igri;
- neposredni interakciji med udeleženci v igri;
- odgovornosti vsakega otroka za lastno delo in tudi delo celotne skupine;
- uporabi ustreznih sodelovalnih spretnosti.

V procesu sodelovalnega učenja z lutkovno igro je končni uspeh zagotovljen, če vsak udeleženec v igri (otrok) prispeva svoj delež. Pri tem skupni uspeh pomeni lasten uspeh otroka, saj je vsak odgovoren za svoj del naloge/vloge v skupni igri z lutko. Vzgojiteljeva vloga pa je vezana na pozitivno podporo in ustrezno pomoč otrokom pri igri. Cilje lutkovne igre udeleženci dosežejo tako, da skupaj načrtujejo, se pogovarjajo, dopolnjujejo in poslušajo drug drugega. Za takšno sodelovanje pa otroci potrebujejo komunikacijske in sodelovalne spretnosti, ki predstavljajo poseben prispevek k socializaciji otrok (Peklaj, 1995).

5 IGRA Z LUTKO IN OTROKOV RAZVOJ

Pri uporabi lutke v skupini predšolskih otrok je izredno pomembno, da vzgojitelj določi tako vzgojno-izobraževalne cilje kot tudi pričakovanja otrok. Kadar je cilj izobraževanje, lutka postane medij za izražanje otrokovega razumevanja sveta, literature, narave, socialnih odnosov ipd. V prvi vrsti pa je lutka medij za komunikacijo in osebno interakcijo med udeleženci vzgojno-izobraževalnega procesa (Korošec, 2005). Avtorica (Korošec, 2005) opozarja, da je proces priprave lutkovne predstave pomembnejši od izdelka in prizora. Na prvem mestu je otrokov razvoj. Pri tem ne gre zanemariti dejstva, da je lutka pri razvoju otroka izrazito motivacijsko sredstvo pri bogatenju in senzibilizaciji otrokovega čustvenega in socialnega potenciala, saj od otroka zahteva, da se prilagodi lutkini situaciji. Tako otrok gradi sposobnost razumevanja stvari iz različnih stališč, ki pa je predpogoj za empatijo, čustveno inteligenco in tolerantnost. Lutka lahko otroku pomaga pri razvoju vseh njegovih zmožnosti – kognitivnih, čustvenih, socialnih in tudi gibalnih, še posebej pa komunikacijskih/verbalnih. Za

otroke je namreč lutka zelo zanimiva igrača, saj sočasno biva v realnem in nerealnem svetu, se čustveno odziva in prikazuje različne družbene situacije. V nadaljevanju predstavljamo temeljna področja otrokovega razvoja, na katera lahko lutka še posebej vpliva.

5.1 Zadovoljevanje otrokovih potreb

Obstajajo različni in številni modeli za definiranje in prikazovanje temeljnih človekovih potreb. Pogosto uporabljen je model ameriškega psihologa Maslowa, ki je temeljne človekove potrebe razvrstil v piramido: fiziološke potrebe, potrebe po varnosti, potrebe po pripadnosti, potrebe po ljubezni, potrebe po samospoštovanju in spoštovanju drugih ter potrebe po samouresničevanju. Otrok potrebo po pripadnosti izkazuje že v zgodnjem otroštvu in izpolnjevanje te potrebe poteka (zgolj) v neposrednem stiku/bližini s starši ali drugimi družinskimi člani. Ta otrokova potreba je lahko še posebej izražena v času uvajanja otroka v vrtec, ko lahko otrok doživlja separacijske stiske od bližnjih oseb, npr. mame. Najljubša igračka, ninica ali lutka je lahko primerno sredstvo za premagovanje otrokovih separacijskih stisk. Lutka kot posrednik med otrokom in vzgojiteljem lahko pripomore k premagovanju takih ovir, saj bo vzgojitelj z lutko postal oseba, ki v skupino vnaša radost in vznemirjenje (Ivon, 2010). Pri individualnem delu pa lahko vzgojitelj z lutko prepozna otrokove interese, posebnosti in lahko proдре (tudi) do otrokovih potreb v danem trenutku. Tako vzgojitelj ustvarja primernejše pogoje za izpolnjevanje otrokovih (izraženih/zaznanih) potreb.

5.2 Razvoj pozitivne samopodobe in krepitev samozavesti

Otrokova pozitivna samopodoba določa njegov način razmišljanja, dojemanje lastnega telesa in tudi zavedanje, da so ljudje medsebojno različni. Z nudenjem topline, ljubezni, razumevanja, spoštovanja in tolerantnosti otroka učimo, da je ljubljen, razumljen in pomemben. S krepitevijo pozitivne samopodobe se razvijajo tudi otrokova spoznanja o lastnih sposobnostih (Ivon, 2010). Pri razvijanju pozitivne samopodobe in krepitev samozavesti je lahko precejšnjega pomena lutka, vendar je pomembna tudi vzgojiteljeva vloga. Za otroka, udeleženega v ustvarjalni lutkovni dejavnosti, pri kateri je sledil zgolj svoji ustvarjalnosti in domišljiji ter s tem prispeval unikaten izdelek k skupinski lutkovni predstavi, je ključnega pomena vzgojiteljeva informacija. Vzgojiteljeva informacija naj bi bila usmerjena v to, da je dobro tisto, kar je otrok sposoben narediti, in s tem bo vzgojitelj pomagal otroku k razvoju pozitivne samopodobe in povečanju samozavesti (Korošec, 2005).

Lutka kot magično bitje ima nadnaravne sposobnosti in večjo svobodo kot otrok sam. Lutka gre lahko tja, kamor si otrok ne upa iti. Ima lahko govorno napako. Lahko leti. Lahko poje (Bernier in O'Hare, 2005). Tako lahko lutka otrokom s slabo samopodobo ali nizko samozavestjo pomaga uvideti, da občinstvo/sovrstniki sprejmejo lutko takšno, kakršna je, z vsemi napakami in posebnostmi, in posledično se bo takšen otrok (postopoma) začel približevati oziroma odpirati skupini.

5.3 Razvoj domišljije

Domišljija je začetek na poti k ustvarjalnosti, ki pa je v naših šolskih sistemih pogosto zapostavljena. Po mnenju H. Korošec (2005) je razvoj domišljije pomembnejši kot pomnjenje številnih podatkov, ki so z razvojem sodobne informacijske tehnologije uporabnikom hitro in enostavno dostopni. Zato je ključnega pomena, da se otroku zagotavlja možnost, da bo pridobljene informacije in izkušnje znal ustvarjalno uporabiti in razviti. Z razvojem domišljije jim vzgojitelj dopušča lastno pot in osmišlja njihovo delo, ki postane zanimivejše (Korošec, 2005). Dokler otrok skuša igrati, govoriti in se vesti kot resnična oseba ter ustvariti položaje ali situacije, ki so podobni resničnemu življenju, govorimo o imitaciji. Imitacija se v tem kontekstu nanaša na element resničnosti. Element domišljije pa stopi v igro takrat, ko otrok ne more natančno imitirati sveta odraslih in lahko z domišljijo preseže meje stvarnosti v času in prostoru (Korošec, 2007).

5.4 Oblikovanje socialnih veščin

Otroci se ob igri z lutko učijo komunikacije, socializacijskih spretnosti in tudi reševanja manjših konfliktov (Korošec, 2005). Igra z lutko med otroki spodbuja in razvija solidarnost, medsebojno pomoč in dopuščanje različnosti (Korošec, 2005). Pri tem lahko lutka prevzame vlogo usmerjevalca otrok k razumevanju in sprejemanju pravil vedenja in družbeno sprejemljivih norm. Še posebej zato, ker bo vzgojitelj v komunikaciji z lutko lažje ustvaril sodelovalno vzdušje in medsebojno razumevanje (Ivon, 2005). Lutka lahko otroke opozarja na bonton in na medsebojno dogovorjena pravila skupine v vrtcu. Bivanje otrok v vrtcu je vsakodnevno pospremljeno z nesoglasji, prepiri in jezo. Lutka lahko tako vzgojitelju kot tudi otrokom pomaga pri prepoznavanju (naj)primernejšega načina za preseganje medvrstniških sporov. Za vzpostavljanje prijateljskih odnosov v vrtcu je potreben razvoj različnih socialnih

spretnosti. Zaradi tega je treba stremeti k prosocialnemu vedenju otrok v smislu spodbujanja deljenja, pomoči, tolažbe ipd.

Dempsey (2000) v svojem članku opisuje situacijo v razredu, kjer se sramežljivi punčki nikakor ni uspelo povezati z drugimi otroki v svojem razredu. Profesor je razredu predstavil lutko Hildo, ki je priredila zabavo lutk za noč čarovnic. Otroci so prinesli od doma svoje lutke in se pridružili zabavi. Na zabavi je skozi lutko prvič o sebi spregovorila tudi sramežljiva punčka. Od tega trenutka dalje se je deklica naučila, da jo sprejemajo tudi drugi otroci in da lahko z njimi deli svoje izkušnje, mnenja in ideje.

5.5 Intelktualni vidik

Z lutkovno dejavnostjo vzgojitelj razvija otrokov intelektualni vidik oziroma talente ali sposobnosti. Poleg učenja dejstev, pojmov in zakonitosti se otrok z ustvarjalno lutkovno igro uči celostno – z vsem telesom in mišljenjem. Spoznava svoje telo, bolje razume svoja čustva, se vživlja v položaje drugih oseb in s tem razvija empatijo. Ne nazadnje lutka kot močno motivacijsko sredstvo usmerja otroka k reševanju težav in hitrejši zapomnitvi ugotovljenega ter s tem lahkotnejšemu usvajanju kurikularnih ciljev (Korošec, 2005).

Poznamo različne vidike inteligenc, ki jih otrok razvija skozi igro z lutko. H. Korošec (2005) navaja tri, ki so:

- Jezikovna inteligenca. Sposobnost uporabe besede tako v ustni kot v pisni obliki. Ta oblika inteligence se nanaša tudi na zaznavanje neverbalne komunikacije, kot so ton, zvoki, ritem, obrazila itd.
- Telesno-gibalna inteligenca. Sposobnost izražanja z gesto, mimiko obraza ali z gibanjem. »Kaže se v spretni uporabi lastnega telesa, v izdelavi orodij, v umetniških dejavnostih, kot so ples, igra, pantomima« (Kroflič, 1999, v Korošec, 2006, str. 122).
- Osebna inteligenca. Razdelimo jo lahko na dva dela; eden se obrača k razvoju notranjih vidikov otroka, drugi pa navzven, k drugim posameznikom.

5.6 Spodbujanje ustvarjalnosti

Otroško ustvarjalnost lahko spodbudi vsako sredstvo, ki motivira otroka, od koščkov papirja, tekstila, plastičnih škatel do že izdelanih slik ali lutk. Otroci lahko s svojo bujno domišljijo

oživijo vse, kar jim pride pod roke. Zato je pri igri z lutko ključnega pomena, da otroci samostojno ustvarijo svoje lutke, sodelujejo pri snovanju scenografije in scenarijev. Tako je otrokom omogočeno, da so ustvarjalni ter krepijo svojo samozavest in samostojnost.

Otrokov ustvarjalni proces naj bi potekal v treh fazah (Miljak, 1997, v Ivon, 2010). V prvi fazi se otrok spoznava z materialom, glasom, obliko, figuro ipd. V drugi fazi otrok usvoji način uporabe in/ali delovanja novega gradiva ali glasu. Tretja faza pa je namenjena oblikovanju novih načinov njene uporabe in/ali nadgradnje (Miljak, 1997, v Ivon, 2010). V tem kontekstu otrok z lutko v prvi fazi manipulira, jo meče, z njo udarja, premika – otrok poskuša lutko oživiti. V drugi fazi ustvarjalnega procesa otrok z lutko odkriva njene možnosti in se z lutko (tudi) pogovarja. To pomeni, da otrok izkorišča lastno ustvarjalnost pri igri z lutko tako, da bi v tretji fazi lutka dobila značajske lastnosti, s katerimi otrok komunicira – v obliki monologa ali gledališkega govora (Ivon, 2010). Igra z lutko ne nazadnje sprošča asociacije, omogoča proizvodnjo idej, ugodje in sproščenost ob ustvarjalnem reševanju težav. V skladu z vzgojno-izobraževalnimi cilji se otrokom predstavi določen problem (npr. varovanje okolja), ki ga z igro z lutkami ustvarjalno rešijo. Izhodišče je lahko zgodba (vezana na pedagoško delo), otroci pa to zgodbo bodisi individualno bodisi v skupini obdelajo ali predelajo z veliko ustvarjalne svobode, ki jim jo vzgojitelj dopušča. Ustvarjalnost otrok se lahko kaže z dodajanjem svojih likov, spremembo konca zgodbe ter preoblikovanjem lutk in morebitne scene (Korošec, 2005).

5.7 Razločevanje med fantazijo in domišljijo

Skozi domišljijske igre z lutko otroci postopoma dojamejo, kaj je v njihovem svetu resnično in kaj ne. Lutke so še posebej dobro didaktično sredstvo za otrokovo neverbalno in verbalno izražanje notranjih konfliktov v resničnosti. Z lutko lahko otrok zaigra situacije, kakršnih bi si želel, a ve, da so v resnici neizvedljive (Korošec, 2005). Zagovorniki resničnosti menijo, da obstaja nevarnost, da bi otroci mešali fantazijski in resnični svet. Postavlja se na primer vprašanje, ali bo otrok narobe razumel medvedovo zimsko spanje, če mu vzgojitelj dovoli, da v svoji domišljijski igri (lutki) obleče pižamo in ga odpelje na spanje v hiško. H. Korošec (2005) pri tem navaja, da po teoriji simbolne igre otrok natančno loči, kdaj je situacija domišljajska in kdaj resnična. Zato ni bojazni za mešanje dejstev s fantazijo.

5.8 Sprejemljiv način sprejemanja čustev

Otrok zaradi lastnih občutij in/ali zahtev sveta odraslih pogosto ne ve, kako se odzvati in kako (ali sploh) izraziti svoja čustva. Ob tem je treba poudariti, da je šolski sistem bolj usmerjen k uresničevanju kognitivnih ciljev in usvajanju vsebin iz učnega načrta in s tem zapostavlja čustveni razvoj otroka. Otroci pa potrebujejo zdravo in svobodno izražanje številnih in različnih čustev, ki jih vsakodnevno doživljajo. Zato naj bi vzgojitelj otroku omogočil izražanje močnih čustev na sprejemljiv način in igra z lutko mu to nudi. Otrok bo zaigral prizor, kjer ta čustva (jeza, strah, ljubosumje) lahko izrazi in se jih s tem osvobodi ter razreši notranje konflikte (Korošec, 2005).

5.9 Jezik neverbalne komunikacije, spodbuda za govorni razvoj

Otroci morajo, da bi lutki vdihnili življenje, uporabljati besede (Bernier in O'Hare, 2005), saj je lutka narejena zato, da govori. Ne glede na to, ali se njena usta lahko premikajo ali so zalepljena skupaj oziroma le narisana na obraz, ima lutka funkcijo govora in komunikacije.

Igre z lutko so zrcalo govornih zmožnosti predšolskega otroka in resnično prispevajo k razvoju govora otroka (Glibo, 2000). Otrok v igri z lutko tej daje glas, s čimer lutka spodbuja otrokovo verbalno ustvarjalnost, mu ponuja priložnosti za ustvarjanje različnih jezikovnih struktur, monologov in dialogov, izmišljevanja novih besed, oblik, slogov, metodičnih zvez, rim in ponavljanje že usvojenih izrazov. Na ta način otrok razvija estetsko komponento jezika. Ne nazadnje igra z lutko otroka spodbuja, da intenzivnost in tempo govora uskladi s tem, kar čuti in misli (Glibo, 2000). H. Korošec (2006) pa poudarja tudi pozitivno stran neverbalne komunikacije lutke. Ker je lutka lahko, kar koli si otrok zamisli, žival, kraljična, princ, zlobna čarovnica ..., komunikacija skozi lutko spodbudi otroka k uporabi različnih glasov, prav tako pa te vloge nudijo različno izrazoslovje in s tem povečajo otrokov besedni zaklad (Korošec, 2006).

5.10 Razvoj empatije

Osnovna značilnost igre z lutko je preobrazba v drugo osebo. Z vživljanjem v svet drugega/vrstnika lahko otrok razvija empatična občutja. J. Sitar (2008) opozarja, da je spodbujanje empatije ob prevladovanju egoizma kot družbenega pojava pomembna kakovost

pri delu z lutko. Po drugi strani pa preizkušanje otroka v različnih vlogah pomeni tudi preizkušanje različnih načinov komunikacije (Sitar, 2008).

Pri igri z lutko otrok sodeluje z drugimi otroki, prav tako pa skozi lutko igra in ne nastopa kot glavni akter. Vse to spodbuja empatijo. Otroci v skupini morajo pri igri z lutko upoštevati drug drugega, mnenja in želje drugih. Tako se otroci naučijo razumevati motive drugih, ne le svojih. Pri otroški gledališki predstavi imajo otroci seveda večjo svobodo kot pri profesionalni predstavi, še vedno pa jim očrtamo okvire zgodbe, ki naj se jih držijo. Tako se morajo otroci poistovetiti z likom, čeprav izhaja iz njih samih. Če otrok na primer igra dobrega princa, se bo moral poistovetiti z osebo, ki je hrabra, dobra po srcu in preprosta, mogoče celo naivna. Če pa otrok igra vlogo zlobnega čarovnika, se bo moral poistovetiti z zlobno, pretkano, inteligentno osebo. Seveda bosta interpretacija in izvedba izvirali iz otroka samega, vseeno pa bo moral svoj ego malo utišati in se prepustiti vlogi, ki jo igra.

5.11 Razvoj otrokove samostojnosti

Eden izmed vzgojno-izobraževalnih ciljev predšolskega izobraževanja je navajanje oziroma spodbujanje otrok k samostojni izvedbi vsakodnevnih življenjskih dejavnosti, kot so hranjenje, oblačenje, pospravljanje igrač, samostojnost pri sprejemanju (lastnih) odločitev (Ivon, 2010). Igra z lutko lahko pripomore k spodbujanju otrokove samostojnosti v smislu, da se otrok sam odloči, s katero lutko se bo igral ali kako bo videti njegova lutka (samostojna izdelava lutke) in kakšen bo scenarij za lutkovno predstavo. Za vzgojitelja pa je pomembno, da otroka opogumlja pri njegovem prevzemanju (samo)pobude (za delo) in za sodelovanje z drugimi ter ga spodbuja pri njegovi ustvarjalnosti v kontekstu krepitev otrokove avtonomije – samostojnosti na vseh področjih njegovega življenja.

II EMPIRIČNI DEL

6 OPREDELITEV PROBLEMA

V diplomskem delu smo raziskovali, kakšno vlogo ima lutka pri vzpostavljanju socialnih odnosov v skupini in ali nam lutka lahko pomaga pri krepitvi sodelovalnega učenja.

V vrtcu sem zaposlena enajsto leto, in sicer na delovnem mestu pomočnice vzgojiteljice. Z leti vse bolj opažam razliko v vedenju otrok. Otroci so bolj nemirni, razdražljivi, napeti, glasni, agresivno vedenje je pogostejše. Težko najdejo igre, pri katerih bi bilo več druženja, sodelovanja, medsebojne pomoči, kjer bi se bolj povezali, krepili prijateljske odnose, socialne odnose in s tem ustvarjali več medsebojnega sodelovanja.

Spremembe v vedenju otrok v skupini so lahko posledica različnih vplivov, in sicer ločitve staršev, česar v tem času ni malo, družinskih konfliktov, daljše odsotnosti enega od staršev, prekomerne rabe digitalnih medijev, nezdrave prehrane, premalo gibanja in seveda vse daljšega delovnega časa staršev. Zato je toliko pomembneje, da pri otrocih razvijamo in vzpostavljamo pozitivne odnose, ki jih lahko na senzibilen način krepimo z lutko.

Ker z vzgojiteljico opažava, da otroke zelo pritegnejo lutke, smo se odločili, da bi poskusili otroke z lutko bolj povezati, vzpostaviti boljše socialne odnose, komunikacijo in seveda krepiti sodelovalno učenje. Pripeljati otroke do ustvarjanja lastne lutkovne predstave. Lutkovne dejavnosti izrazito temeljijo na skupinskem ustvarjanju in sodelovanju v majhnih skupinah, kar bi zanje pomenilo, da se bodo morali med seboj dogovarjati, usklajevati mnenja, spoštovati drug drugega in biti pozorni na čustva ter odzive v skupini, če želijo pripraviti svojo lutkovno predstavo (Majaron, 2006b).

»Otroci se ob igri z lutko učijo komunikacije, socializacijskih spretnosti in tudi reševanja manjših konfliktov. Med njimi se razvijajo solidarnost, medsebojna pomoč in dopuščanje razlikosti« (Korošec, 2006, str. 116).

6.1 Cilji

V diplomskem delu smo želeli:

- opredeliti dejavnike socialnega razvoja pri otrocih drugega starostnega obdobja;
- ugotoviti, kakšno vlogo ima lutka pri oblikovanju socialnih odnosov v skupini;
- raziskati, kako otroci ustvarjajo in razvijajo svojo lutkovno predstavo;
- prikazati načine otrokovega doživljanja, odzivanja na ustvarjanje in igro z lutko.

6.2 Raziskovalna vprašanja

Zastavili smo si naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kako lahko opredelimo dejavnike socialnega razvoja pri otrocih drugega starostnega obdobja?
- Ali lahko z lutkami vplivamo na oblikovanje socialnih odnosov v skupini?
- Ali se otroci z ustvarjanjem lutkovne predstave povežejo in ustvarjajo boljše socialne odnose?
- Kako otrok doživlja, se odziva na ustvarjanje in igro z lutko?

6.3 Raziskovalna metoda

Uporabili smo deskriptivno (opisovalno) metodo empiričnega raziskovanja. Podatke smo zbirali z metodo opazovanja. Opazovane dejavnosti smo sproti zapisovali ter tudi fotografirali in snemali.

6.3.1 Vzorec

V izvajanje in raziskovanje smo vključili celotno skupino Želve iz Vzgojno-varstvenega zavoda Radovljica, enota Lesce, kjer sem tudi redno zaposlena kot pomočnica vzgojiteljice. V skupino je bilo vključenih 23 otrok (10 dečkov in 13 deklic). Otroci so stari od štiri do pet let.

6.3.2 Postopek zbiranja podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo v februarju in marcu 2018. Dejavnosti smo izvajali v igralnici in deloma v telovadnici, njihov potek pa smo strukturirano in načrtno opazovali. Poudarek

smo dali odzivom otrok, doživljanju, ustvarjanju, vzdušju v skupini, sodelovanju, vključevanju otrok in odnosom. Svoja opažanja smo sproti dokumentirali s snemanjem, fotografiranjem in zapisovanjem ter vsakodnevnim evalviranjem in ovrednotenjem izvedbe zastavljenih ciljev. Uporabili smo deskriptivno metodo pedagoškega raziskovanja.

Preden poudarimo vse izvedene konkretne dejavnosti, bi želeli opredeliti, kdo sta bila Monkey in Puhko v našem skupnem raziskovanju z otroki.

KDO STA MONKEY IN PUHKO?

Že od začetka šolskega leta nas spremljata lutki Monkey in Puhko. Moramo priznati, da sta se premalokrat oglasila. Vendar je bilo takrat, ko sta prišla na obisk, pri otrocih opaziti veliko zanimanja in deležna sta bila popolne pozornosti. Prav zaradi tega smo se odločili, da ju vključim pred izvedbo praktičnega dela, da bi nam pomagala pri motivaciji in pri tem, da bi otroke pripeljali do izvedbe lutkovne predstave.

MONKEY – KDO SEM

Slika 1: Lutka Monkey

Jaz sem mehka ročna lutka iz pliša, govorim dva jezika, in sicer angleškega in slovenskega. Slovensko me je naučil prijatelj Puhko, ki me le poredko obišče. Jaz sem zelo živahen, igriv, rad raziskujem in imam zelo rad otroke. Kaj me najbolj razveseli? Najraje obiščem gledališče, kjer si ogledam lutkovno predstavo.

PUHKO – KDO SEM

Tudi jaz sem ročna lutka iz pliša, ki zelo rada potuje, hodi na počitnice in vsake toliko časa obišče prijatelja Monkeyja, da se skupaj igrava, veseliva in zabavava otroke v vrtcu.

Slika 2: Lutka Puhko.

PROJEKTNO DELO – vloga lutke v socialnih odnosih v skupini in krepitev sodelovalnega učenja z lutko

Pomen projektnega dela pri raziskovanju je, da sodi med tiste postopke učenja, ki temeljijo na izkustvenem učenju in spodbujajo otroke k dejavnemu učenju. Za projektno delo je značilno, da se ne omejuje ne časovno in ne prostorsko.

6.3.3 Kurikularni cilji umetnosti

Skozi projektno delo z lutko in drugimi lutkovnimi dejavnostmi smo uresničevali tudi splošne kurikularne cilje (Bahovec, Bregar-Golobič in Kranjc, 1999):

- spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti, umetnosti, različnosti;
- spodbujanje doživljanja, izražanja in veselja do lepote;
- doživljanje umetnosti kot del družabnega in kulturnega življenja;
- doživljanje in spoznavanje umetniških del;
- razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem;
- negovanje in razvijanje individualnih potencialov v fazi doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja na področju umetniških dejavnosti;

- odkrivanje in negovanje posebnih umetniških sposobnosti in nadarjenosti;
- razvijanje prostorskih, časovnih, vizualnih, slušnih in telesnih predstav ter predstav o umetnosti, komunikaciji, sebi in drugih;
- negovanje, spodbujanje in razvijanje čutnega doživljanja z usmerjanjem, povečana pozornost v občutenju telesa, tipanje, opazovanje in poslušanje sebe ter izbranih virov iz okolja;
- uporaba in razvijanje spretnosti, spoznavanje, raziskovanje, eksperimentiranje z umetniškimi sredstvi (telesom, glasom, materialom, predmeti) in njihovimi lastnostmi;
- spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev in prostora.

6.3.4 Priprava 1

1. UMETNIŠKA DEJAVNOST – kako razveseliti lutko Monkeyja

Operativni cilji

- Spodbujamo radovednost in zanimanje o igri z ročnimi lutkami.
- Razvijamo razmišljanje o pomoči drugemu z motivacijo lutke.
- Podpiramo in krepimo jezikovni razvoj in komunikacijske veščine.

Izhodišče za motivacijo

Ker v skupini velikokrat pride do različnih konfliktov, npr. zaradi medsebojnih odnosov pri igri ali med obroki, med počitkom, na sprehodih, smo se odločili otrokom demonstrirati konfliktno situacijo odnosov, tako da bi otroci z lutko uvideli in razumeli, kako ustvarjati in razvijati pozitivne odnose v skupini. To nam bosta z dialogom prikazali lutki Monkey in Puhko. Dialog bo sestavljen iz vzroka, posledice in rešitve. Skupaj bosta morali poiskati rešitev, da bi lahko kasneje ustvarjali »igro z lutkami«, ki naj bi pri otrocih spodbudila zanimanje za lutkovno predstavo (v prihodnjih dejavnostih, ki se bodo šele razvile). Glavni namen je otroke z odigranim dialogom spodbuditi, usmeriti k razmišljanju o skupnem ustvarjanju lutkovne predstave za lutko Monkeyja. Lutke otroke spodbudijo k notranji motivaciji, zato je posredovani dogodek toliko učinkovitejši, ker hkrati, ko se učijo o t. i. dogodku, se istočasno poistovetijo z lutko in svojo izkušnjo prezentirajo z njo. Ali je res tako, se bomo prepričali in ugotovili s poudarjeno konkretno dejavnostjo.

Opis izvedbe

V jutranjem krogu smo se z otroki najprej pozdravili s svojim pozdravom, ki smo ga sestavili skupaj z otroki na začetku šolskega leta, »DOBRO JUTRO«. Po končanem pozdravu zaslišimo glasove. Skupino sta obiskali lutki Monkey in Puhko.

Okvirni dialog med lutkama

MONKEY: »OOOOO, PUHKO, ŽIVIO. KAKO SI?« *(Se objameta.)*

PUHKO: »OOOOO, MONKEY. SUPER SEM, HVALA. KAKO SI PA TI?«

MONKEY: »TUDI JAZ SEM SUPER! ZELO SEM VESEL, DA TE SPET VIDIM. GLEJ, KAJ IMAM« *Pokaže igračko, avtomobilček.*

PUHKO: »KAKO JE LEP, MI GA POSODIŠ, DA SE MALO IGRAM?«

MONKEY: »NE VEM, KER BI SE TUDI JAZ RAD IGRAL.«

PUHKO: »DAJ NO, SAMO MALO.«

MONKEY: *Monkey se obrne stran, kot da ga ne sliši in se igra. »BRRRRMMMM BRMMMMMM ...«*

PUHKO: *Žalosten je, gleda dol.*

MONKEY: *Pride k Puhku in ga želi potolažiti, saj ve, da ni ravnal prav. »PUHKO, IZVOLI, POSODIM TI GA, DA SE IGRAŠ Z NJIM.«*

PUHKO: *Puhko je še vedno žalosten.*

MONKEY: »OPROSTI, PUHKO. TI MI VEDNO POSODIŠ IGRAČO, DA SE LAHKO IGRAM. IZVOLI. LAHKO SE PA IGRAVA SKUPAJ.«

PUHKO: *Puhko ga pogleda, se nasmeji in reče: »JA, RES SE LAHKO IGRAVA SKUPAJ, SUPER IDEJA.«* *Objameta se.*

Podajata si avtomobilček in se pogovarjata.

PUHKO: »MONKEY, KAJ TI NAJRAJE DELAŠ?«

MONKEY: »NAJRAJŠI GLEDAM LUTKOVNE PREDSTAVE. TO MI JE NAJLJUBŠE. GREŠ JUTRI Z MANO ENO POGLEDAT?«

PUHKO: »JOOOJ, MONKEY, ZELO RAD BI ŠEL, VENDAR GREM NA SMUČANJE IN ME NEKAJ ČASA NE BO.«

MONKEY: »ŠKOODA, PA TAKO SEM BIL VESEL, DA SI PRIŠEL NA OBISK IN IMAM SE TAKO LEPO, KO SVA SKUPAJ. ZDAJ BOM PA SPET ČISTO SAM.« *Žalosten je.*

Lutki se po končanem dialogu skrijeta pod odejo, da smo lahko z otroki začeli z odprtim pogovorom o reševanju težave, kako razveseliti lutko Monkeyja.

Izdelava plakata, kako pomagati lutki Monkeyju, da ne bi bil tako žalosten

V nadaljevanju smo otroke spodbudili k razmišljanju o tem, kako bi lahko pomagali Monkeyju, da ne bi bil tako žalosten, oziroma ali vemo, kaj bi ga najbolj razveselilo.

Zaključek dejavnosti – skupna izdelava plakata

Ustvarjanje skupnega plakata pri zbiranju idej – kako pomagati oziroma razveseliti lutko Monkeyja.

EVALVACIJA PRVE DEJAVNOSTI – kako razveseliti lutko Monkeyja

Na podlagi izpostavljenih operativnih ciljev smo v osnovi dosegli vse tri cilje, saj smo pri otrocih spodbudili zanimanje za igro z lutkami na podlagi videnega konflikta z lutkama. Celotno vsebino, dialog so otroci dejavno poslušali, saj sta jih lutki notranje motivirali. Pri drugem cilju nam je uspelo tako razvijati kot tudi spodbuditi odprto komunikacijo otrok o razmišljanju, kako pomagati lutki Monkeyju,¹ ker je bil žalosten. Komunikacija otrok je bila sproščena, odprta, doživeta in predvsem smiselna, kar pomeni, da smo preverjali razumevanje otrok o izpostavljenem dialogu med lutkama.

Zanimivo je bilo tudi to, da so bili otroci od začetka do konca osredotočeni na dogajanje obeh lutk, saj je to v letošnji skupini otrok zelo težko uresničiti. Pri natančnem pregledu dokumentacije, posnetka (med dialogom je bil naš pogled usmerjen v lutko, zato nismo mogli spremljati neverbalne komunikacije otrok pri igranem dialogu) je bilo opaziti, da so bili otroci popolnoma usmerjeni v lutki in dogajanje med njima. Neverbalna komunikacija, »izrazi« otrok, se je spreminjala glede na vsebino dialoga (navdušenje in veselje ob prihodu lutk, zelo osredotočeno opazovanje igre in nastanek konfliktne situacije med lutkama, smeh, sproščenost, vidno razmišljanje ...).

¹ V celotnem zapisu bomo uporabljali moški spol, saj sta lutki moškega spola (opica in zajček).

Po zaigrani lutkovni »predstavi«, igri smo z otroki najprej preverili razumevanje odigranega dela, in sicer preverjanje razumevanja vsebine dialoga oziroma cilja lutkovne igre, in si s tem odgovorili na vprašanja:

- Ali smo pri otrocih spodbudili dovolj zanimanja ob igri z ročnima lutkama?
- Kako so se otroci počutili med igro in po njej?
- Kaj so ugotovili?
- Ali je Monkey posodil igračo Puhku?
- Kako se je takrat Puhko počutil, ko mu Monkey ni želel posoditi avta?
- Kaj je bilo potem?
- Kako se je potem počutil Monkey?
- Se mogoče spomnite, kaj ima Monkey najraje?

Postavljali smo jim različna odprta vprašanja in hkrati preverjali spremljanje in doživljanje otrok.

Po preverjanju je sledilo izdelovanje skupnega plakata z naslovom **»KAKO LAHKO RAZVESELIMO LUTKO MONKEY?«**.

Otrokom smo zastavili problemsko vprašanje, na katerega je odgovoril vsak od njih, in sicer, kako lahko razveselimo lutko Monkeyja, glede na to, da je Puhko odšel na »zimsko smučanje«. Zelo težko so dočakali, da je vsak od njih povedal svojo idejo. Vse to smo zapisali na pripravljen skupni plakat. Svoje ideje so otroci (na svojo pobudo) še narisali. Nekateri so narisali tisto, kar so povedali, drugi pa so risali po trenutnem navdihu. Vsak od otrok je potem še opisal, kar je narisal.

Zapis idej otrok o tem, kako bi otroci razveselili lutko Monkeyja (plakat v besedi)

Deklica E: »Da narišemo Monkey rožo.«

Deklica K.: »Da bi čim prej Puhko prišel nazaj pa da bi bla vesela in bi skupaj narisala risbice.«

Deklica Z.: »Da bi Monkey pomagali, da bi ji naredili sneškota.«

Deček N.: »Da se bodo otroci v vrtcu igrali z Monkey.«

Deček L.: »Da bi šla Monkey tudi na počitnice. Ko pa se vrne, bi se skupaj igrala.«

Deček V.: »Da bi šel Monkey z njemu na počitnice.«

Deklica L.: »Da bi narisali krogce za Monkey.«

Deklica T.: »Da srčka nardimo Monkeyu.«

Deček B.: »Da bi naredili ribiško predstavo, pa da bi jo gledal po televiziji, pa da se bo Puhko nazaj vrnil.«

Deček R.: »Da bi Helena za Monkey narisala rože.«

Deklica M.: »Da naredimo cirkus lutkovno predstavo.«

Deček T.: »Da ji naredimo ribniško predstavo.«

Deklica U.: »Da bomo narisal smrečico, da bo imela smrečico.«

Deček P.: »Da bi Monkey gledal televizijsko predstavo.«

Deklica N.: »Da se bosta igrala pa da bosta vesela, ko pride nazaj zajček Puhko.«

Deklica L.: »Da ji narišemo in izrežemo žogo.«

Deček T.: »Da bo prišel nazaj Puhko, da bi se igrala z veliko avtomobilčkov.«

Deček M.: »Da bi mu naredili lutkovno predstavo.«

Deklica B.: »Da bi se čim več igrala z avtom.«

Odgovori otrok na vprašanje: »**Kaj si narisal, da bi razveselil lutko Monkeyja?**« (plakat risbe)

Deklica E.: »Snežinke pa še rožico.«

Deklica K.: »Balončke.«

Deklica Z.: Sovice, srčke pa še smeškote.«

Deček N.: »Bavbava.«

Deček L.: »Js sem pa narisal Monkey.«

Deček V.: »Odtok pa vodo.«

Deklica L.: »Lonček pa rože.«

Deklica T.: »Srčka.«

Deček B.: »Ninje želve.«

Deček R.: »Rožico pa črtico pa še eno rožico.«

Deklica M.: »Pikice pa kroge.«

Deček T.: »Pošto od Puhkota.«

Deklica U.: »Številke pa še smeškota.«

Deklica N.: »Žogo.«

Deklica L.: »Rožico.«

Deček T.: »Srčka.«

Deček M.: »Lutkovno predstavo.«

Glede na risbe otrok lahko razberemo, da je večina otrok pri risanju spremenila idejo, zlasti, če jo primerjamo z idejami, ki so jih otroci dali prej. Le en deček je ostal pri enaki ideji, in sicer da bi Monkeyja razveselil z lutkovno predstavo. To pomeni, da je zelo dobro povezal glavno sporočilo dialoga obeh lutk. Deček je do ideje prišel takoj, ko smo otroke vprašali, ali se mogoče spomnijo, kaj ima Monkey najraje.

Skupaj z otroki smo se odločili, da se bomo potrudili in poskušali uresničiti čim več zapisanih idej in tako razveseliti Monkeyja.

Slika 3: Dialog med lutkama Monkeyjem in Puhkom.

Slika 4: Razreševanje skupnega konflikta.

Slika 5: Začetek »projektnega dela«.

Slika 6: Zapisovanje in risanje idej otrok na skupnem plakatu.

Slika 7: Sestavljanje sestavljanek Monkeyja in Puhka.

Zagotovo lahko trdimo, da so bili otroci zelo notranje motivirani, saj je vsak od njih želel ne le povedati idejo, temveč jo tudi slikovno ovrednotiti. Ko smo končali s skupnim plakatom,

smo se odločili za igro v centrih dejavnosti (kotičkih). Šele takrat smo uvideli njihovo razumevanje predhodnega dialoga. Otroci so si izbrali različne kотиčke in pridobljene izkušnje prenašali v svojo ustvarjalno igro.

Slika 8: Pomoč eden drugemu.

Slika 9: Deklica z neverbalnim odzivom pokaže svoje zadovoljstvo in veselje ob igri z obema lutkama.

Spontana igra otrok v centrih dejavnosti (kotičkih) nam je zelo nazorno prikazovala uresničitev načrtovanih operativnih ciljev, ki smo jih v celoti dosegli. Otroci so naredili velik korak naprej, saj so sami od sebe začeli razvijati ustvarjalno igro z lutkami.

Slika 10: Otroci ustvarjajo »lutkovno predstavo« v kontekstu »svojih dialogov«.

Slika 11: Otroci so poudarili, da se imajo lutke medsebojno zelo rade.

Dosežek otrok je bil v nadgradnji njihove ustvarjalne igre. Pri spremljanju njihove igre z lutkama Monkeyjem in Puhkom (ko sta si medsebojno delila avto, s katerim sta se zelo rada igrala) smo zaznali razvijanje dialoga med njimi. Otroci so s tem na zelo konkreten način pokazali rešitev, ki sta ju lutki med dialogom morali sprejeti. Vendar so svojo igro spremenili tudi tako, da so drugi lutki dodali »avtomobilček«, kar pomeni, da jima igrače ni bilo treba več deliti. Nekako so že uresničevali ideje, ki smo jih pred tem zapisali na skupnem plakatu (da bi se čim več igrala z avtom).

Slika 12: Lutki Monkey in Puhko se igrata vsak s svojim avtomobilom.

Slika 13: Monkey za svojega prijatelja išče nov avto. Deklica poskuša z drugim izbranim avtomobilčkom razveseliti Puhka.

Prva dejavnost je otroke tako navdušila, da z igro sploh niso želeli zaključiti, ko se je bližal čas kosila. Zato smo se dogovorili, da bomo igro z lutkami nadaljevali takoj po kosilu.

6.3.5 Priprava 2

2. UMETNIŠKA DEJAVNOST – pregled/preverjanje idej na skupnem plakatu

Operativni cilji

- Manjkajočim otrokom predstavimo dejavnost prejšnjega dne in hkrati razvijamo jezikovno zmožnost in komunikacijske veščine.

- Dejavno vključimo manjkajoče otroke.
- Razvijamo sposobnosti rabe jezika v povezavi z mišljenjem.
- Spodbujamo in krepiamo sodelovalno delo in učenje v skupini.
- Spoznavamo pomen sodelovanja in medsebojne pomoči v skupini.

Opis izvedbe

Kot vsako jutro smo se tudi danes pozdravili s svojim pozdravom »DOBRO JUTRO«. V roki smo imeli zvit plakat, da bi otroke spodbudili in hkrati spomnili na dejavnost prejšnjega dne. In res, deklico, ki je bila prejšnji dan odsotna, je takoj pritegnilo in nas je vprašala, kaj imamo v roki. Povedali smo ji, da ji bodo vse to povedali otroci. Plakat smo položili na preprogo in otroci so takoj želeli pripovedovati, kaj je to, zakaj smo to naredili, za koga ... Ker so želeli povedati vsi hkrati, smo jim rekli, da je najbolje, da jima na kratko predstavimo dogodek prejšnjega dne (dialog lutk) in predstavimo tudi svoje ideje. In so začeli pripovedovati. Pripovedovanje je bilo zelo doživeto, kar pomeni, da je bila dejavnost prejšnjega dne dobra motivacija. Povedali so celo zgodbo, vključno s tem, da je bil Monkey zelo žalosten, ker je moral Puhko na zimsko smučanje in ga dolgo dolgo časa ne bo. Dejavnost sta se vključili tudi deklici in povedali, kako bi razveselili Monkeyja, da ne bi bil več »žalosten«. Vse to smo zapisali na plakat. Zdaj smo morali poiskati še primeren prostor. S skupnimi močmi nam je to tudi uspelo. Deklici sta na plakat narisali še idejo in vsi smo bili zadovoljni. Otroci so si še nekaj časa ogledovali plakat, se pogovarjali, kaj je kdo narisal, kje so napisana njihova imena ... Ker je bila motivacija otrok usmerjena v plakat, smo se odločili, da lahko eno izmed idej uresničimo že danes. Ogledali smo si plakat in se skupaj odločili, kaj bomo danes izvedli.

Zaključek dejavnosti – uresničevanje prve ideje

- ZALA: »Da bi Monkey pomagali, da bi ji naredili sneškota.«

EVALVACIJA DRUGE DEJAVNOSTI – pregled/preverjanje idej na skupnem plakatu

Glede na zastavljene operativne cilje smo z izvedbo več kot zadovoljni, saj so vsi otroci dejavno sodelovali pri pripovedovanju/predstavitvi dejavnosti prejšnjega dne in manjkajočim povedali prav vse podrobnosti. Njihovo pripovedovanje je bilo sproščeno, doživeto in smiselno povezano, kar pomeni, da je bila dejavnost prejšnjega dne dovolj močna motivacija

za nadaljevanje. Opaziti je bilo mogoče, da so otroci med seboj sodelovali in pri pripovedovanju drug drugega dopolnjevali. Res je, da so na začetku želeli govoriti vsi hkrati, vendar se je prav hitro razvila in stekla je prijetna, dopolnjujoča in sodelovalna komunikacija. Tudi deklici sta se brez zadržkov dejavno vključili tako z idejo kot tudi z ilustracijo na plakatu in pri tem vidno pokazali zadovoljstvo (neverbalna komunikacija).

V nadaljevanju smo se lotili izpolnitve prve ideje, da razveselimo svojega prijatelja lutko Monkeyja. Pri izbiri ideje bi poudarili, da so se otroci zelo hitro medsebojno uskladili in se dogovorili pri izbiri izpolnitve prve ideje. To pomeni, da se med seboj poslušajo in sprejemajo ideje drugih otrok v skupini in stremijo k skupnemu cilju – razveseliti prijatelja Monkeyja. Ob tem smo dosegli tudi cilj, da smo otroke pri dejavnosti spodbujali ter krepili sodelovalno delo in učenje v skupini. Vsi otroci (tudi deček, ki se večino dni v vrtcu igra s kockami) so dejavno sodelovali, saj so že nestrpno čakali, da razveselijo lutko Monkeyja.

Pri izdelavi »SNEŠKOTA« so si otroci med seboj zelo pomagali, si delili lepilo (namenoma so dobili manj lepila, da bi si ga delili), tako da so presenečenje v večini naredili sami. Pri delu so bili zelo iznajdljivi in vztrajni. Zelo zanimivo je tudi to, da je bilo v igralnici veliko mirnejše in manj hrupno vzdušje, saj je skupina načeloma zelo glasna.

Slika 14: Risanje ideje za Monkeyja; naš plakat idej; trganje papirja za »sneškota«.

Slika 15: Risanje našega sneškota; začetek ustvarjanja.

Zelo dejavna vključenost otrok in popolnoma svobodno izražanje oziroma ustvarjanje pomenita, da smo tudi tukaj spodbujali ustvarjalnost otrok, saj nismo nič posegali v njihovo domišljijo pri nastajanju presenečenja. Otroci so uresničevali lastne ideje po lastni zamisli in izbiri, vključno z materialom, ki so ga uporabili (barva podlage, snežaka, klobuka ...), in samostojno ustvarjali. Zdi se nam, da vse več vzgojiteljic preveč posega v ustvarjanje otrok, saj jim je pomemben popoln videz/rezultat in ne spodbujanje ustvarjalnosti (mišljenje) otrok.

Slika 16: Še zadnji koščki »naše sestavljanke« in sneško bo ustvarjen, hkrati pa uresničena prva ideja otrok.

Slika 17: Otroci so poklicali Monkeyja, da mu pokažejo presenečenje; presenečenje, ki je več kot uspelo.

Otroci so že nestrpno čakali, da prijatelju Monkeyju pokažejo presenečenje. Preden je prišel Monkey, smo jim povedali, da mu ni všeč, da so otroci glasni in če se med seboj ne poslušajo. Povedali smo jim tudi, kaj ima Monkey rad. Najraje ima seveda lutkovne predstave, zelo rad pa ima prijatelje, ki se med seboj poslušajo, si pomagajo, si delijo igrače in seveda, da bi bil zelo vesel, če bi včasih tudi otroci presenetili drug drugega. Otroci so zelo tiho in z zanimanjem opazovali in poslušali Monkeyja, kaj bo povedal. Nato pa smo prosili otroke, naj mu povejo, da so zanj pripravili presenečenje. Vsi skupaj smo se odpravili do garderobe (Monkey je bil zadnji) in tam je bilo na obrazih otrok opaziti veselje, ko so Monkeyu s ponosom pokazali pripravljeno presenečenje. Vsi smo bili veseli in zadovoljni, najbolj pa naš prijatelj Monkey, ki se je otrokom zahvalil.

Slika 18: Monkey si podrobno ogleduje »sneškota«; papirnati zajček Puhko.

Za zaključek popolnega dne sta se deklici T. in M. odločili ter za Monkeyja naredili še eno presenečenje. Na naše vprašanje, kaj sta naredili, sta odgovorili: »To je zajček Puhko. Da ga ma Monkey rada pa da sporočamo, da bo vsa naša soba okrašena.«

6.3.6 Priprava 3

3. UMETNIŠKA DEJAVNOST – ogled lutkovne predstave z naslovom Nerodna miška Marjanca

Operativni cilji

- Spodbujamo radovednost in veselje do umetniških dejavnosti in umetnosti.
- Spodbujamo razumevanje poteka dogajanja v predstavi; otroci sporočilo povezujejo z lastnimi izkušnjami.
- Spodbujamo izražanje, doživljanje in razumevanje lutkovne predstave (po ogledu).
- Razvijamo umetniško predstavljalnost in domišljijo z zamišljanjem in ustvarjanjem.

Opis izvedbe

Ker se je v naši igralnici pripravljala scena in vse potrebno za lutkovno predstavo, je naš jutranji krog potekal v telovadnici.

Po našem skupnem jutranjem pozdravu »DOBRO JUTRO« smo otrokom postavili različna vprašanja o gledališču in lutkovni predstavi, s tem pa dobili vpogled v predhodno vedenje/poznavanje/ideje otrok o gledališču. Predhodno nismo pripravili nobenih fotografij, da bi res vse izhajalo iz njihovih izkušenj in poznavanja.

Okvirna vprašanja za otroke

- Mogoče veste, kdo je zdaj v naši igralnici?
- Kaj pa pripravljajo?
- Kje pa mislite, da te lutke nastopajo, ko niso pri nas v vrtcu?
- Kaj je gledališče?
- Ste ga že kdaj obiskali?
- Kdo vse je v gledališču?
- Kaj delajo v gledališču?
- Je v gledališču tudi glasba?
- Ali se v gledališču med lutkovno predstavo lahko sprehajamo in pogovarjamo?
- Kaj vse pa potrebujemo za lutkovno predstavo?

Preden smo se odpravili v igralnico (trenutno lutkovno gledališče), smo otroke povprašali, ali bi mogoče še koga povabili na lutkovno predstavo. (Kdo od otrok se bo spomnil na lutko Monkeyja, saj ima ona najrajši od vsega lutkovno predstavo?) V trenutku, ko smo jih to vprašali, smo dobili odgovor MONKEY. Vsi skupaj smo poklicali Monkeyja, da se nam je pridružil na lutkovni predstavi.

Zaključek dejavnosti

Po ogledu lutkovne predstave je bil v kotičku »USTVARJAMO BARVAMO« pripravljen različen material, če bi se otroci odločili za ustvarjanje lutk, in v lutkovnem kotičku so bile različne lutke.

EVALVACIJA TRETJE DEJAVNOSTI – ogled lutkovne predstave

V TELOVADNICI (pred ogledom lutkovne predstave)

Z otroki smo se usedli v krog, da se pogovorimo o današnjem dogodku in seveda, da otrokom zastavimo različna vprašanja o gledališču in lutkovni predstavi, da bi s tem dobili vpogled v predhodno vedenje/poznavanje/ideje otrok o gledališču. Odgovorov otrok nismo zapisovali, vse smo posneli.

Zapis otrokovih odgovorov na zastavljeno vprašanje

Zakaj smo danes tukaj v telovadnici in ne v igralnici?

- »Zato, ker je od Zarje mami prišla.« (Deklica Z.)
- »Pa lutkovna predstava bo.« (Deček M.)

Kaj pa pripravljajo?

- »Lutkovno predstavo.« (Deček M.)

Kje pa mislite, da te lutke nastopajo, ko niso pri nas v vrtcu?

- »Ne vem.« (Deklica T.)
- »Na gledališču.« (Deklica L.)
- »V lutkovnem gledališču.« (Deček M.)

Kaj je lutkovno gledališče?

- »Lutkovna predstava.« (Deček P.)
- »Govorijo tisti, k so na odru, tisti, k pa gledajo, pa sedijo na sedežu pa gledajo.« (Deklica Z.)
- »Pa morjo bit tiho.« (Deklica E.).

Ste ga že kdaj obiskali?

- »Ja.«
- »Ne.«

Kdo vse je v lutkovnem gledališču?

- »Otroci.« (Deklica E.)
- »Starši.« (Deklica L.)
- »Pa bratci pa sestrce.« (Deček P.)
- »Pa babice pa dediji.« (Deklica L.)
- »Veliko lutk, oder.« (Deklica L.)
- »Pa se skrivajo, da jih ne vidimo, samo lutke vidimo.« (Deček M.)
- »Pa more čakati, da pride na vrsto.« (Deklica E.)

Ali se v gledališču med lutkovno predstavo lahko sprehajamo in pogovarjamo?

- »Ne.«

Zakaj pa ne?

- »Ker bodo potem jezni in bodo rekli, kr še drugm pejte.« (Deklica Z.)

Kaj vse pa potrebujemo za lutkovno predstavo?

- »Lutke.«
- »Otroke.«
- »Oder.«

Kaj mislite, kakšno lutkovno predstavo si bomo ogledali?

- »Vovke.«
- »Monkey.« (Več otrok.)
- »Smučanje.«

Ali se mogoče spomnite, ali bi še koga lahko povabili na lutkovno predstavo?

- »Monkeyja.« (Večina otrok.)

Otroci so na to vprašanje zelo hitro odgovorili in s tem ugotovimo, da so si otroci zelo dobro zapomnili dialog med Monkeyjem in Puhkom in seveda najpomembnejše, kaj Monkeyja najbolj razveseli.

Otroke smo vprašali, ali Monkeyja kar pokličemo, da je mogoče kje v bližini in nas bo slišal. Vsi skupaj smo ga poklicali in tiho poslušali, ali ga bomo slišali. Poklicali smo ga še enkrat in

takrat smo zaslišali, da se nekdo oglašča (zeha, se preteguje) v kartonasti škatli. In končno se je prikazal. Vsi otroci so se ga zelo razveselili, saj je bilo na njihovih obrazih opaziti veselje in zadovoljstvo. Vsi so mu želeli povedati, da bo lutkovna predstava. Monkeyja pa je zanimalo, kje in kdaj bo ta lutkovna predstava. Monkey je bil zelo vesel, kar je pokazal tudi otrokom. Otroci so mu vse povedali, zato je komaj čakal, da se odpravijo v igralnico na lutkovno predstavo.

V IGRALNICI – OGLED LUTKOVNE PREDSTAVE

Pri ogledu lutkovne predstave so se nam pridružili še otroci iz skupine Morske zvezde. (Lutkovno predstava so odigrali starši deklice, ki je v naši skupini, in dečka, ki je v drugi skupini.) Po ogledu posnetka in opažanju med lutkovno predstavo je bilo mogoče opaziti, da so lutke in tudi vsebina igrane predstave otroke zelo navdušile, saj je bila vezana na medsebojne odnose med otroki in novo spoznanje o tem, da čeprav naredimo kdaj kaj narobe, ni nič hudega. O tem se je treba le pogovoriti in poiskati nove rešitve. Miška Marjanca, lik v lutkovni predstavi, je bila zelo vesela, navihana in dobrega srca, saj je želela biti prijateljica vsem, vendar je bila nerodna. Svojo nerodnost pa je sprejela skozi oči prijateljev, ki so ji ob tem pomagali.

PO OGLEDU LUTKOVNE PREDSTAVE – IGRA V KOTIČKIH

Otroci so takoj po zaključeni lutkovni predstavi odhiteli v kotiček »LUTKOVNA PREDSTAVA« in si vzeli lutke, razen enega dečka, ki je svoje doživljanje želel takoj izraziti z ustvarjanjem, in sicer z risanjem lutkovne predstave. Ta risba je bila kasneje izhodišče in motivacija za druge otroke.

Slika 19: Razstavljena risba dečka M. (motivacija za druge otroke).

Slika 20: Risanje lutkovne predstave po doživetju.

Slika 21: Otroška spontana igra – zunanja motivacija, spodbuda (ogled lutkovne predstave).

Mizo, ki je bila postavljena sredi igralnice, so uporabili za oder (prej je bil tukaj postavljen oder za lutkovno predstavo), nanjo so postavili kartonasto škatlo in igra se je začela. Vsak otrok si je izbral svojo lutko in jo spontano animiral (podrobno so si jih ogledovali, jih natikali na več prstov (prstne lutke). Lutke so se med seboj pogovarjale, objemale ... Ena od deklic je nastopila kot napovedovalka in napovedala naslov predstave, ki so jo zaigrali otroci, »Pikapolonica, ki išče prijatelje, ki hoče največ prjatlov«. Kasneje so se nekateri otroci usedli kot gledalci (stoli so ostali postavljeni še od lutkovne predstave), drugi pa so nastopali kot lutkovni igralci.

Kot smo omenili, je deček želel svoje doživljanje lutkovne predstave prenesti na risbo, zato smo v risanje vključili tudi druge otroke in s tem pri otrocih spodbujali ustvarjalno risanje po konkretnem doživetju ter kasneje še zapisali razmišljanje o predstavi na vprašanje: »KAJ TI JE BILO NA LUTKOVNI PREDSTAVI NAJBOLJ VŠEČ?« Pri tem smo uresničili enega od zastavljenih ciljev, saj so otroci svoje razumevanje in doživljanje lutkovne predstave izrazili tako praktično na odru kot tudi z likovnim ustvarjanjem.

Nastale so zelo zanimive risbe z različnim razmišljanjem otrok. Pri vprašanju je bilo pomembno, da smo otroke spraševali individualno, da niso slišali odgovorov prijateljev (večkrat opazimo, da se ti odgovori ponavljajo). Vse risbe smo razstavili na ogled v svoji garderobi.

Igra z lutkami je živela še cel dan. V kotičku »USTVARJAMO BARVAMO« so nastajali različni odri, ki so nam jih otroci opisovali in zraven pripovedovali zgodbe. Vse slike smo nalepili na mesto, ki smo ga pripravili v kotičku »LUTKOVNA PREDSTAVA«.

Slika 22: Lepljena slika deklice Z.

Deklica Z. je sliko opisala: »To je oder za lutkovno predstavo pa še klavir, mikrofona pa zvočnik pa starši in otroci, ki gledajo, pa baloni pa slike.«

Zapis razmišljanja otrok o predstavi na vprašanje: »KAJ TI JE BILO NA LUTKOVNI PREDSTAVI NAJBOLJ VŠEČ?«

Deček M.: »Najbl mi je blo vseč, k je miška bla nerodna, pa kukr jo je mačk lovil.«

Deklica T.: »Muck pa k je dež padal, pa k spi muck.«

Deklica Z.: »Rože pa še oblački pa sonček pa še predstava pa še, k je miška polila mlek, pa še, k je bil mačk hud.«

Deček B.: »Cela predstava.«

Deček T.: »Da smo vsi gledal.«

Deček L.: »Mišk, da je mlek polil.«

Deklica U.: »Rožice.«

Deklica E.: »Js sm narisala miško, sončka, travco, zlati sonček.«

Deček P.: »Mavrica, sonček pa muck.«

Deklica B.: »Ko je miška polila mleko.«

Deček R.: »Men je bla pa vseč predstava cela, vse mi je blo vseč.«

Deklica Z.: »Mucek.«

Deček N.: »Ko je mucek polil mleko.«

Deklica M.: »Men je blo pa všeč, ko sta skupaj polila mleko.«

Deček T.: »Sonce in prijatelji.«

Deček V.: »Men je blo všeč, ko je miška polila mleko.«

Deklica M.: »Rože pa muc pa punca, k je zjutraj ta pru dala sonce gor, je blo ful vroče, pa miška, k je polila mleko, pa muc je hud, pa da bo zagrabu miško za rep.«

Deklica K.: »Vse lutke.«

Deklica E.: »Miška pa druga miška pa nč več.«

Deklica L.: »Ne vem.«

Pri prebiranju odgovorov otrok je mogoče opaziti, da je bil otrokom najbolj všeč del, ko je miška polila mleko. To pomeni, da so otroci v lutkovni predstavi poudarili del, ki je bistvo zgodbe, saj je bila to rdeča nit celotne igre. Ob spremljanju lutkovne predstave so se naučili, da tudi, če si neroden, lahko to popraviš in se učiš za naprej, saj so miškino dilemo velikokrat poudarili in jo kasneje podoživaljali tudi z lutkami, ki smo jih imeli v kotičku »LUTKOVNA PREDSTAVA«.

6.3.7 Priprava 4

4. UMETNIŠKA DEJAVNOST – uresničevanje ideje s plakata

Operativni cilji

- Razvijamo sposobnosti rabe jezika v povezavi z mišljenjem.
- Spodbujamo in krepimo sodelovalno delo in učenje v skupini.
- Spoznavamo pomen sodelovanja in medsebojne pomoči v skupini.

Opis izvedbe

Najprej smo se pozdravili s svojim jutranjim pozdravom »DOBRO JUTRO«. Prešteli smo se, otroci pa so po imenih našeli manjkajoče otroke. Še preden smo otroke vprašali, kaj bi danes delali, je deklica Z. poudarila oziroma vprašala: »A ne bomo danes še kakšno idejo naredil?« Seveda smo bili tega i vprašanja zelo veseli, saj nam to pove, da so otroci zelo navdušeni in motivirani za izvedbo skupnega projektnega dela in razmišljajo o tem, kaj smo se dogovorili pri prejšnjih dejavnostih. Otroci so imeli nalogo, da se sami dogovorijo in odločijo, katero idejo bomo danes uresničili in s tem razveselili lutko Monkeyja.

Zaključek dejavnosti – igra v lutkovnem kotičku

Otroci so v kotičku »LUTKOVNA PREDSTAVA« vzeli lutke in improvizirano igrali lutkovne predstave.

EVALVACIJA ČETRTE DEJAVNOSTI – uresničevanje ideje s plakata

Ta dan nismo imeli načrtovane dejavnosti v smislu projektne delo, ampak smo pri otrocih želeli preveriti, kako se bodo odzvali na zastavljeno vprašanje »KAJ BI LAHKO DANES DELALI?« Vprašanje sploh ni bilo potrebno, saj je deklica sama dala pobudo in idejo, kaj bi morali danes narediti, in sicer uresničiti še kakšno idejo otrok, ki bo razveselila lutko Monkeyja.

Vse smo prepustili otrokom, da so se sami med seboj dogovarjali in poskušali priti do skupne ideje. Seveda smo jih ob tem spodbujali in opazovali. Uresničili smo vse tri izpostavljene cilje, saj so otroci ob dogovarjanju razvijali možnost rabe jezika v povezavi z mišljenjem in krepili sodelovalno učenje. Ker niso mogli govoriti vsi hkrati, a so imeli isti cilj, so spoznavali, kaj pomenita sodelovanje in medsebojna pomoč v skupini. Opazili smo, da so se otroci med seboj poslušali in usklajevali, kar je zelo pomembno, da pridejo do skupnega cilja, upoštevali so ideje in predloge drugih in se na koncu dogovorili, katero idejo bodo danes uresničili. Po dogovarjanju, podajanju različnih idej, so otroci zelo hitro našli skupno idejo, ki je bila vsem všeč. S skupnimi močmi smo jo poiskali na plakatu, jo prebrali in začeli z izvedbo ideje deklice E.: »DA NARIŠEJO PUHKOTA ZA MONKEY.«

Slika 23: Risanje presenečenja za lutko Monkeyja. Pri otrocih smo pri risanju spodbujali domišljijo in ustvarjalnost.

Ko so bile risbe dokončane, smo se usedli na preprogo in poklicali lutko Monkeyja, da ji pokažemo risbice in jo tako razveselimo. Otroci so veseli in v pričakovanju držali svoje risbice ter komaj čakali, da jih lahko pokažejo Monkeyju.

Slika 24: PRESENEČENJE – risbe za lutko Monkeyja.

Po prihodu lutke Monkeyja so ji vsi otroci želeli takoj povedati, kaj so ji narisali. Vsak posebej ji je pokazal risbo in ji povedal, kaj ji je narisal.

Slika 25: Razlaga otrok, kaj so narisali lutki Monkeyju.

Vsi otroci so se zelo potrudili in za lutko Monkeyja narisali različne zajčke »Puhkote« (pisane, sive, okrogle, z buško, roza, sončke, pa korenje za zajčka Puhka, zajček Puhko in Monkey ...). Monkey je bil zelo vesel presenečenja in je rekel otrokom, da bo iz risbic naredil knjigo, da jo bo lahko večkrat pogledal, ko bo pogrešal prijatelja Puhka.

Ko smo pregledali, si ogledali vse risbice, so otroci prišli z lutkami iz kotička in se pogovarjali z Monkeyjem. Vse do kosila se je nadaljevala improvizirana igra z lutkami.

Slika 26: Lutke pozdravljajo Monkeyja.

Slika 27: Monkey spozna novega prijatelja Žabca.

Deček M. je v vrtec prinesel ročno lutko Žabca, ki jo je doma naredil z mamico.

Slika 28: Spontana igra z lutkami.

Slika 29: Lutka Monkey riše.

Deček N. se je dalj časa igral z lutko v kotičku in po celi igralnici. Ko so njegovi prijatelji začeli risati, se je odločil, da bo danes risal Monkey. Poklical me je k sebi in mi povedal, da bosta z Monkeyjem narisala deklet, Monkeyjevo deklet. To mi je povedal z nasmeškom in zadovoljstvom.

Dialog med Monkeyjem/dečkom N. in vzg.

Vzg.: »Kako je pa ime tvoji puncici?«

Monkey/deček N.: »Tačka.«

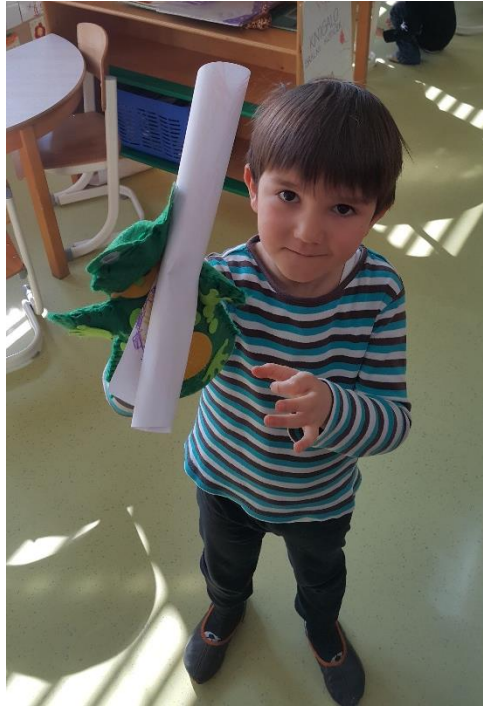
Vzg.: »Tačka, o super. Ja, Monkey, kje pa je zdaj tvoja punca?«

Monkey/deček N.: »Tukaj na sliki.«

Vzg.: »Kje pa živi?«

Monkey/deček N.: »V hiši, v vrtcu.«

To je spodbudilo tudi druge otroke, med njimi dečka M., ki je danes v vrtec prinesel ročno lutko Žabca. Skupaj sta prišla k meni in rekla, da imata presenečenje zame.

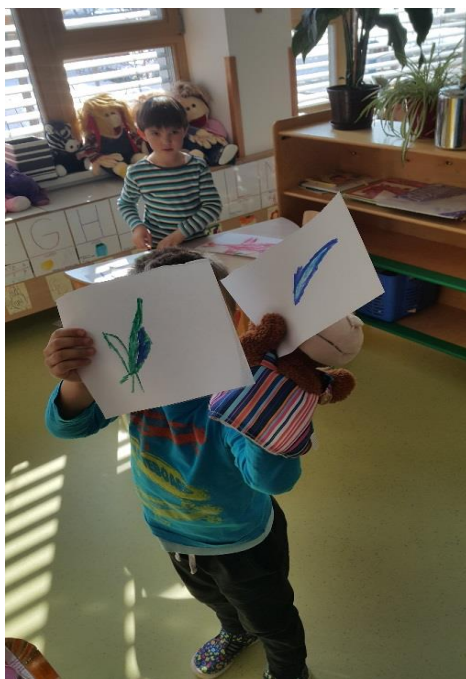

Slika 30: Deček M. in Žabec sta prinesla presenečenje.

Slika 31: Srček z rožico za vzgojiteljico.

Nekatere lutke so z otroki pisale sporočilo za »Heleno pa za zajčka Puhkota«, druge so risale različne risbe ...

Slika 32: Primer dveh risb, ki so jih risale lutke.

Pri četrti umetniški dejavnosti je bilo najpomembneje to, da so se otroci med igro zelo povezali, drug drugega so spodbujali pri inovativnih risbah, pri katerih je dejavno sodelovala lutka. Lutka je v večini otrokom pomagala pri improviziranem umetniškem ustvarjanju. V procesu učenja otrok pa je bilo vidno in slišno zaznavanje njihovega razmišljanja o izvedbi in uresnitvi idej s skupnega plakata.

6.3.8 Priprava 5

5. UMETNIŠKA DEJAVNOST – izdelovanje lutk

Operativni cilji

- Razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem.
- Negovanje in razvijanje individualnih zmožnosti v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja pri izdelovanju lastne lutke.
- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri uporabi sredstev in prostora.

Opis izvedbe

Večino svojih idej smo že uresničili, zato je zdaj naša skupna želja in seveda hkrati še ena neuresničena ideja, da za našega prijatelja Monkeyja pripravimo lutkovno predstavo. V kotičkih bomo otrokom pripravili različen material, da bi vsak izmed njih imel možnost izbire izdelati lutko po svoji zamisli ter s tem pokazati tudi svojo ustvarjalnost in spretnost.

Otroke smo v jutranjem krogu spodbudili, da bi preverili, katere ideje smo uresničili do danes. Najprej so otroci našteteli, kaj vse smo že naredili, nato smo s plakata prebrali posamezne ideje in s tem ugotovili, da nam manjka le še ideja za pripravo lutkovne predstave. Otroke smo vprašali, kaj vse bomo potrebovali, da jo bomo lahko pripravili.

Ko smo imeli načrt o tem, kaj vse potrebujemo, smo otroke povabili za mize ter jim prinesli različen material in pripomočke za izdelovanje lutk. Ustvarjanje se je začelo.

Zaključek dejavnosti

Ko so bile »skice« lutk narisane, je vsak od otrok predstavil, kaj je narisal.

EVALVACIJA PETE DEJAVNOSTI – izdelovanje lutk

Današnji jutranji krog je bil poln pričakovanj, saj so otroci že nestrpno čakali, kaj se bo danes dogajalo. Usmerili smo jih v naš plakat idej, da smo vsi skupaj preverili, katere ideje smo že uresničili. Začelo se je branje in končno smo prišli do najtežje pričakovanega dela oziroma ideje petih otrok, da za Monkeyja pripravimo lutkovno predstavo. Da bi bilo pri ustvarjanju predstave čim več sodelovanja otrok, smo pri otrocih še enkrat preverili njihovo poznavanje gledališča, lutk in kaj vse potrebujemo, da lahko pripravimo lutkovno predstavo.

Zapis odgovorov otrok na zastavljena vprašanja:

Kaj vse potrebujemo, če želimo čisto sami pripraviti lutkovno predstavo?

Deklica Z.: »Palčke pa blaga pa še lim pa učke.«

Deček N.: »Šival, oder.«

Deček M.: »Šivanko, nit pa učke, zavese, napovedalca.«

Otroci so potrebovali malo spodbude z dodatnimi vprašanji, in sicer: Kaj morajo kupiti gledalci, preden gredo v gledališče?

Deček L.: »Stole.«

Deček M.: »Karto, pa Monkey rab tud vstopnico, rabmo še sporočilo za druge otroke, da bodo vedl za lutkovno predstavo.«

Deklica M.: »Ko pridemo v gledališče, mormo stole kupt s številko pa se na uno usedemo.«

Deček N.: »Lahko narišemo karto.«

Kako pa lahko naredimo »sporočilo« za lutkovno predstavo?

Deček M.: »Iz papirja. Na list napisat, pol ga mormo pa nest.«

Deček L.: »Pa zavese, da lahko gre še notr, pa za vstopnice, da bodo vedl.«

Z otroki smo na koncu pogovora še enkrat našteali, kaj vse potrebujemo za ustvarjanje svoje lutkovne predstave. Ker je naš prijatelj M. v vrtec prinesel veliko vrečo različnih lutk, smo ga prosili, ali jih lahko predstavi otrokom. Deček M. nam je povedal, da je prinesel ročne lutke. Zato se je razvil pogovor o tem, kakšne lutke poznajo otroci. Našteli so le ročne in prstne, drugih niso znali poimenovati, zato smo skupaj s pogovorom odkrivali, kako se te lutke imenujejo. Prišli smo do marionet, lutk na palčki (oziroma senčne lutke, ploske lutke), »sončne lutke«. Deček M. nam je povedal, da lahko igraš tudi z roko.

Pogovor je trajal približno petnajst minut in med tem časom so bili otroci osredotočeni na pogovor in bili pripravljeni sodelovati. Nekateri so bili pri pogovoru dejavnejši, drugi malo manj.

Preden smo se lotili praktičnega dela oziroma ustvarjanja, smo otroke vprašali, katere lutke so jim najbolj všeč. Vsi v en glas so povedali, da ročne. Povod za njihovo izbiro je bil najbrž ta, da imajo otroci tako doma kot tudi v vrtcu na razpolago največkrat ročne lutke in so jim najbližje, najbolj poznane. Povabili smo jih v koticke, kjer je bil pripravljen različen material. Otroci so imeli izbiro, da naredijo kakršno koli lutko želijo; lahko so izbrali vrsto in barvo materiala; lik lutke (žival, človek ...). Vsak je imel možnost, da je svojo lutko oblikoval svobodno in vanjo prenesel svoje želje, zamisli in hkrati oblikoval značaj lutke. S tem smo uresničili prva dva operativna cilja, saj so ob zamišljanju in ustvarjanju lastne lutke razvijali domišljijo in seveda razvijali individualne potenciale ob spontanem izražanju pri ustvarjalnosti.

Slika 33: Ustvarjanje lastnih lutk.

Nastale so lutke različnih velikosti, oblik, značajev ... Med ustvarjanjem nismo posegali v delovni proces nastajanja lutk, otroke smo le opazovali in jim bili na razpolago, če je bilo to potrebno. Zelo pomembno je, da otroci čim samostojneje ustvarijo svoje lutke, tako kot je tudi pomembno, da sodelujejo pri načrtovanju scene in besedila, saj ob tem krepijo samostojnost in samozavest. Pri risanju smo opazovali, kakšni liki nastajajo in ali se bodo med seboj večkrat ponavljali. Večina otrok je narisala različne lutke, »skice«, razen dveh otrok, ki sta se odločila in narisala lik, ki ga je imel njun prijatelj. Na podlagi tega lahko rečemo, da so otroci pri izbiri lastne lutke uporabljali veliko domišljije, izražali svoje ideje ter se hkrati z zamišljanjem in ustvarjanjem uveljavljali, negovali in razvijali individualne zmožnosti.

Slika 34: Razmišljanje otrok o liku lutke; risanje »skic« lutk in končna izvedba ročnih lutk.

Pri izvedbi pete dejavnosti bi lahko poudarili, da so bili otroci zelo notranje motivirani pri izdelavi svoje ročne lutke, saj so točno vedeli, kaj želijo ... Njihova razmišljanja in zamišljanja so obrodila enkratne, zanimive in inovativne ročne lutke. Ker je bila motivacija otrok zelo močna, smo se odločili, da bomo pri naslednji umetniški dejavnosti večjo pozornost namenili podrobnostim, majhnim dodatkom, ki lutko dopolnijo, da dobi svojo končno podobo.

6.3.9 Priprava 6

6. UMETNIŠKA DEJAVNOST – lutke dobivajo končno podobo

Operativni cilji

Glede na to, da se ustvarjanje lutk nadaljuje, so zapisani operativni cilji enaki kot pri prejšnji dejavnosti:

- Razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem.
- Negovanje in razvijanje individualnih zmožnosti v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja pri izdelovanju lastne lutke.
- Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri uporabi sredstev.

Opis izvedbe

Ker smo pri prejšnji dejavnosti začeli z ustvarjanjem svojih lutk, je bila današnja naloga, da otroke ponovno spodbudimo in motiviramo za nadaljevanje, in sicer dokončamo svoje lutke, za katere je v prejšnji dejavnosti vsak otrok izbral vrsto in barvo materiala ter po želji nanj narisal svojo lutko. Lutke smo izrezali s skupnimi močmi, saj je rezanje izbranega materiala precej zahtevno.

Lutke so bile skrite v vreči, ki smo jo prinesli v jutranji krog. Naloga otrok je bila, da so ugibali, kaj se skriva v njej. Kot je bilo tudi pričakovano, je bil prvi odgovor »lutke«.

Da smo otroke dodatno spodbudili k razmišljanju, smo jih še enkrat vprašali, kaj bi še lahko bilo v vreči, če ne bi bile lutke. Otroci so našli veliko različnih predmetov. Po krajšem pogovoru smo vrečo odprli in vsako lutko pokazali otrokom, da so prepoznali, čigava je katera. Vse lutke smo položili na sredino kroga, nato pa otroke prosili, naj vsak izbere svojo. Z otroki smo se pogovorili in skupaj raziskovali, kaj bi lahko lutkam še dodali. Po pogovoru smo za eno mizo povabili šest otrok in začeli z ustvarjanjem.

Zaključek dejavnosti

Otroci so si ogledovali že dokončane lutke in se pogovarjali o tem, kaj vse so jim dodali, nalepili, zašili ...

EVALVACIJA ŠESTE DEJAVNOSTI – lutke dobivajo končno podobo

Takoj po zajtrku smo se zbrali v jutranjem krogu, kjer je otroke pričakala skrivnostna vreča. Otroke smo vprašali, kaj bi lahko bilo v vreči. V trenutku se je oglasila deklica Z. in rekla: »Jes vem, lutke.« Deček P. pa je odgovoril: »Saj js že mam svojo lutko.« Da smo otroke dodatno spodbudili k razmišljanju, smo jih še enkrat vprašali: Kaj bi še lahko bilo v vreči, če ne bi bile lutke? Otroci so našli veliko različnih predmetov.

Kaj vse se lahko skriva v skrivnostni vreči? PREDVIDEVANJA OTROK:

Deček B.: »Krogla ledena.«

Deklica M.: »Bombončki.«

Deček P.: »Severni medved igračka.«

Deklica M.: »ledena krogla balon.«

Deklica U.: »Kitke.«

Deček B.: »Js vem, za vse baloni.«

Deček T.: »Levi igračke.«

Med ugibanjem se je deček M. spomnil na lutko, zajčka Puhka:

Deček M.: »Kaj pa Puhko?«

Vzg.: »Puhko? Puhko pa kmalu pride nazaj iz počitnic.«

Deček M.: »A mar jutri?«

Vzg.: »Mogoče že jutri.«

Deček P.: »Mogoče se pa zej že pelje z avtom domov.«

Vzg.: »Ampak danes močno sneži, mogoče bo danes še ostal in pride jutri.«

Deček M.: »En lep sončni dan bo pršu.«

Deček M.: »Kukr bo pa Puhko pršu, bo pa Monkey pršu.«

Vzg.: »A misliš?«

Deček M.: »Monkey pa Puhko bosta pršla na lutkovno predstavo.«

Ko se je pogovor končal, smo se ponovno osredotočili na skrivnostno vrečo. Otroci so nestrpno, v pričakovanju opazovali, čakali, kaj bo prišlo iz skrivnostne vreče. Ko smo povlekli prvo lutko, se je takoj oglasil deček in povedal, da je to njegova lutka. Pri otrocih smo preverjali prepoznavanje lutk in hkrati tudi poimenovanje lika, ki so ga narisali na blago, kot npr.: mucek, volk, lisička, pajek, žirafa, pingvin, pajek, gepard, zebra, kužek, snežak ...

Zanimivo, da je pogovor potekal že vsaj petnajst minut, vendar so bili otroci še vedno zelo umirjeni in pripravljeni na sodelovanje. V zelo umirjenem prijetnem vzdušju smo prepoznali in razdelili vse lutke. Otroci so si lutke ogledovali, kazali drug drugemu, jih natikali na prste, roke.

Slika 35: Ugotavljanje otrok, »kaj je v vreči« in prepoznavanje lutk.

Slika 36: Prvo preizkušanje z lutkami, raziskovanje in skupna predstavitev vseh lutk otrok.

Po kratkem raziskovanju svojih lutk in lutk prijateljev smo se z otroki pogovarjali o tem, ali bi mogoče lutkam lahko še kaj dodali, ali jim še kaj manjka. Otroci so ogledovali svoje lutke in naštevati, kaj vse bi ji dodali. Svojim lutkam bi dodali: »Rep, smrček, lase, rito pa lulija ...« Po pogovoru smo za eno mizo povabili šest otrok in začeli z ustvarjanjem. Vsak otrok je po izbiri dodajal lutki tisto, kar je želel.

Slika 37: Samostojno ustvarjanje lastnih lutk.

Slika 38: Še zadnji dodatek (noge) in lutka bo ustvarjena; deček M. je s ponosom pokazal svojo ustvarjeno – inovativno lutko.

Nekateri otroci so se takoj po pogovoru odpravili do lutk v kotiček »LUTKOVNA PREDSTAVA« in tam spontano ustvarjali različne zgodbe. Veliko otrok vsakodnevno v vrtec prinese svojo lutko, da nam jo pokaže in da se lahko igrajo v lutkovnem kotičku. Glede na to, da je večina dečkov v vrtec nosila le avtomobilčke in druge igračke, smo v času raziskovanja opazili, da je veliko igre z različnimi igračkami zamenjala ali vsaj dopolnila igra z lutkami. Tudi deček, ki je bil zelo živahen in se je težko zaposlil s katero koli igro, zdaj veliko časa preživi z lutkami in ob igri z njimi. Ob igri se umiri, se vživi v vlogo in veliko sodeluje z drugimi otroki. Opazili smo, da je zelo ustvarjalen in da ima veliko domišljije, ki je prej ni imel možnost pokazati oziroma ni prišla do izraza.

Slika 39: Deček v skupini, ki je največ časa preživel pri ustvarjanju spontanih lutkovnih predstav.

Na podlagi izpostavljenih operativnih ciljev smo v osnovi dosegli vse tri cilje, saj so bili otroci pri razvijanju umetniške predstavljenosti zelo ustvarjalni, uporabljali so domišljijo, si sami zamišljali, kakšna bo njihova lutka. Razvijali so individualne zmožnosti v fazah doživljanja, zamišljanja in komuniciranja ter se uveljavljali pri ustvarjanju svoje lutke. Večji del lutke so ustvarili sami, le pri šivanju in rezanju so potrebovali nekoliko pomoči. Zelo pomembno je, da so si otroci lahko sami izbrali različne materiale in dodatke, s katerimi so lutko dokončali/obogatili in ji navsezadnje dali končno podobo. Med ustvarjanjem so bili zelo motivirani, kar je bilo mogoče opaziti po samem odzivu pri ustvarjanju. Ko so eni otroci ustvarjali, so bili drugi opazovalci in so komaj čakali, kdaj bodo na vrsti. Opaziti je bilo mogoče sodelovalno učenje, in sicer pomoč drug drugemu, npr. prinašanje pisal, vate, pobiranje, kar je padlo na tla, povezovanje s pogovori ... Pri otrocih smo pri čakanju na ustvarjanje krepili tudi potrpežljivost, pri izbiri različnih dodatkov so utrjevali barve, z rezanjem, lepljenjem in šivanjem urili fino motoriko prstov, eksperimentirali in raziskovali z različnimi materiali ter navsezadnje spoznavali delovni proces nastajanja lutke.

Skrbno smo jih opazovali, jim po potrebi pomagali in spodbujali pri ustvarjanju. Različni strokovnjaki menijo, da se otrok, ko ustvarja lutko popolnoma samostojno, počuti cenjenega. Dobro počutje otrok se še izboljša, ko se počutijo spoštovane.

6.3.10 Priprava 7

7. UMETNIŠKA DEJAVNOST – pogovor in ideje otrok za vsebino lutkovne predstave

Operativni cilji

- Spodbujanje radovednosti in veselja do umetniških dejavnosti.
- Razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem zgodbe.
- Negovanje in razvijanje individualnih zmožnosti v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja pri nastajanju vsebine za lutkovno predstavo.

Opis izvedbe

Z otroki smo se zbrali v jutranjem krogu, da jim sporočimo novico o obisku lutke Monkeyja. Povemo jim, da nas je včeraj zvečer obiskala in nam sporočila, da se naslednji teden s počitnic vrne prijatelj Puhko.

POGOVOR MED OTROKI IN VZGOJITELJEM

Vzg.: »Otroci, ko sem zvečer brala knjigo o lutkah, je nekdo potrkal na vrata. Rekla sem si, le kdo bi lahko bil tako pozno. Odprem vrata in kdo je bil?« (*Otroci so v pričakovanju, z odprtimi usti in vedoželjnimi pogledi poslušali in čakali na odgovor.*)

Vzg.: »A veste, kdo je bil?«

Otroci: »Kdo?«

Vzg.: »Monkey. Bil je tako vesel in ni mogel počakati do jutra, saj ga je klical prijatelj Puhko in mu sporočil, da se drug teden vrne s počitnic.«

Otroci: »Ajooooj, juuuuu, a je jokaj? Pol mormo pa hit prpravt lutkovno predstavo.«

Vzg.: »Ja, res je. Zato bi vas danes vprašala, kaj vse še potrebujemo, da lahko pripravimo lutkovno predstavo. Lutke smo že naredili.«

Otroci: »Sporočila pa karte, zgodbico se mormo spomnt.«

Vzg.: »Ja, zgodbo, bravo, otroci.«

Da smo lažje prišli do vsebine zgodbe, smo otrokom razdelili lutke in vsak otrok je povedal, kakšno vlogo bi imela njegova lutka. Otroci so zelo dobro poznali svoje lutke in lutke

prijateljev. Ko smo se z otroki pogovarjali o vsebini zgodbe, je deklica Z. povedala, da potrebujemo še naslov. Naslov nas je zelo presenetil, saj je deklica povezala celotno vsebino našega projektnega dela z naslovom »Prijatelji za vedno«. Seveda smo otroke vprašali, ali se vsi strinjajo s tem naslovom. Vsi otroci so se strinjali in dobili smo rdečo nit, naslov svoje lutkovne predstave: **»PRIJATELJI ZA VEDNO«**.

Vsebina zgodbe za lutkovno predstavo bo sestavljena iz predlogov/idej otrok. Glede na to, da se je kar nekaj otrok odločilo za »iste vloge« (kakšno vlogo bodo imele njihove lutke), bomo otroke lažje razdelili v skupine.

Zaključek dejavnosti

Improvizirana igra otrok s svojimi lutkami v kotičku »LUTKOVNA PREDSTAVA«.

EVALVACIJA SEDME DEJAVNOSTI – pogovor in ideje otrok za vsebino lutkovne predstave

Skozi proces učenja želimo otrokom približati tudi pomen vrednote prijateljstvo. Da bi razumeli/poznali pravi pomen, če ti nekdo reče: »Ti si moj prijatelj.« Vsakodnevno se trudimo in ob konfliktnih situacijah otrokom »obrazložimo«, npr. »da tudi njim ne bi bilo všeč, če bi mu prijatelj to naredil«. V času ustvarjanja lutkovne predstave smo si pri tem lahko pomagali z lutko. Vsaka ponazoritev z lutko, ki je trenutno del vsakdanje igre v skupini otrok, je bilo veliko močnejše sporočilo kot besedno, saj otroci lutko sprejemajo drugače kot odraslo osebo. Če vzgojitelj verjame v moč lutke, mu lahko zelo pomaga pri uresničevanju vseh zastavljenih ciljev in tudi pri reševanju konfliktov.

Lutke/igra z lutko je zato idealen način, da otroka naučimo sodelovanja, saj je pri pripravi lutkovne predstave potrebno dogovarjanje, s tem pa se izboljšujejo medsebojni odnosi, komunikacijske spretnosti in seveda posledično tudi vzdušje v skupini. Lutka je idealen pripomoček vzgojitelju, saj mu pomaga lažje motivirati otroke, ker v lutki vidijo drugo osebo, ki ji popolnoma zaupajo in se ji prepustijo, kljub temu da jo vodi vzgojitelj. Z lutkami se otroci sprostijo in se lotevajo tudi takšnih stvari, ki jih drugače ne bi zmogli. Je kot nekakšen posrednik pri pogovoru med prijatelji. To smo opazili tudi med igro v lutkovnem kotičku.

Otroka, ki se sicer nista veliko družila, saj sta značajske zelo različni, sta našla skupno igro z lutkami.

Predlogi/ideje otrok o vsebini lutkovne predstave (kaj bi njegova lutka nastopala v lutkovni predstavi):

Deček P.: »Da bi enga srečala in se igrala skrivalnice.«

Deček T.: »Skrivalnice.«

Deklica N.: »Da se bodo šli igrati.«

Deček M.: »Skrivavca.«

Deklica Z.: »Da se bodo imeli radi.«

Deček N.: »Da se bodo igrali Petra Pana.«

Deček L.: »Lovivca.«

Deček T.: »Lovivca.«

Deklica L.: »Lovivca.«

Deček V.: »Lovivca.«

Deklica T.: Ni izrazila želje.

Deklica U.: »Da bo mal pokukal, da bo videl prijatelje, pa da se bodo prijatelji radi imeli:«

Deklica E.: »Lovivca.«

Deklica E.: »Skrivalnice.«

Deček R.: »Lovivca.«

Deček B.: »Da bo Monkey pršu pa zajčk Puhko in se bosta igrala.«

Deklica L.: »Reku mi je, da se bo šel s prijatelji spomina.« (Deklica je povedala, da ji je lutka rekla, da se bo igral s prijatelji spomin.)

Deklica Z.: »Moje dve lutke bosta pa nastopale, da se bosta šle domine.«

Deklica M.: »Na plaži se bosta igrali z žogo.«

Deklica L.: »Tudi moja lutka se bo z žogo na plaži igrala.«

Med pogovorom so si otroci lutke najprej ogledovali, jih natikali na roke, jih med seboj primerjali po velikosti, barvi. Prav kmalu se je med otroki razvila improvizirana igra. Skupaj smo še enkrat obnovili in našli, kaj vse se bo dogajalo v lutkovni predstavi oziroma kaj želijo njihove lutke.

Kasneje smo se z otroki pogovarjali o vsem, kar smo se dogovorili, in razmišljali, kaj še potrebujemo. Otroci so našli »sporočilo za druge; karte; oder pa zavesa; velik oder; rožice na zavesah; tko velik oder, da bomo lahko igral«.

Po pogovoru smo se odpravili na raziskovanje (pridružil se nam je hišnik Brane) v veliko klet v vrtcu, kjer smo skupaj iskali material in »vse potrebno« za izdelavo odra. Odšli smo v prostor, kjer imamo shranjene lutke in vse potrebno za pripravo lutkovnih predstav. Otroci so našli belo kuliso, ki smo jo s skupnimi močmi odnesli v igralnico. Postavili smo jo sredi igralnice in otroke vprašali, kaj lahko zdaj naredimo. Nekdo od otrok je prinesel blago, da smo ga obesili na kuliso. Takoj so planili po lutkah in začeli z improvizirano igro. Igra se je nadaljevala vse do kosila.

Slika 40: Improvizirana igra otrok.

Slika 41: Improvizirana igra otrok z napovedovalkama lutkovne predstave.

Vse tri izpostavljene operativne cilje, ki smo si jih zastavili, smo v večini dosegli. Otrokom smo ob igri z lastnimi lutkami spodbujali veselje do umetniških dejavnosti. Ob podajanju lastnih idej za vsebino lutkovne predstave so se uveljavljali, negovali in razvijali individualne zmožnosti in razvijali domišljijo. Dokazali so, da so zelo močno notranje motivirani pri izvedbi lutkovne predstave, ne glede na to, da še nismo dokončali vseh segmentov za izvedbo končnega izdelka (lutkovne predstave).

6.3.11 Priprava 8

8. UMETNIŠKA DEJAVNOST – delitev otrok na skupine in vaje za lutkovno predstavo

Operativni cilji

- Otrok ima možnost razvijati sposobnosti in načine za vzpostavljanje, uživanje v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki (kar vključuje dogovarjanje, razumevanje in sprejemanje stališč in občutij drugih).
- Negovanje in razvijanje individualnih zmožnosti v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja pri nastopanju in sodelovanju pri nastajanju lastne lutkovne predstave.
- Otrok se ustvarjalno izraža v jeziku.

Opis izvedbe

Najprej smo se v jutranjem krogu zbrali, da smo se z otroki razporedili oziroma jim razdelili vloge, glede na to, kaj so si izbrali pri prejšnji dejavnosti. Današnja dejavnost je bila namenjena vadbi skupin oziroma povedanih predlogov/idej otrok. Ker se je kar nekaj otrok odločilo za »iste vloge« (kakšno vlogo bodo imele njihove lutke), smo otroke lažje razdelili v skupine.

Moramo se zavedati, da ima vsaka lutka v igri posebno vlogo. Sem sodi tudi besedilo, ki so ga predlagali otroci, in hkrati tudi gibanje lutke. Pomembno je, da smo vključili vse otroke, da se je vsak otrok počutil pomembnega, ker je in bo prispeval svoj del igre k naši zgodbi.

Zaključek dejavnosti

Z otroki se bomo dogovorili, kakšen bo naš zaključek zgodbe. Ideja otrok je bila, da bi se vsi prijatelji/lutke ob koncu predstave zbrali pred občinstvom in se priklonili.

EVALVACIJA OSME DEJAVNOSTI – delitev otrok na skupine in nadgradnja besedila za lutkovno predstavo

Otrokom smo najprej razdelili lutke in preverili, ali so si zapomnili, kaj so povedali pri prejšnji dejavnosti, in sicer kaj bi igrala njihova lutka in kakšen naslov so izbrali za lutkovno predstavo oziroma njihovo zgodbo.

Vsak otrok je prišel po svojo lutko in ob tem povedal, kaj bo njegova lutka igrala v lutkovni predstavi. Vsi otroci, razen enega, so skoraj dobesečno povedali svojo igro lutke.

Nato smo jim povedali, da se bomo razdelili v skupine, glede na to, kaj želijo igrati v predstavi. Na sredino kroga smo položili šest večjih listov, med katerimi se je posamična skupina odločala. Odločati so morali prav vsi v skupini, tako da so se med seboj morali dogovoriti in na koncu priti do barve lista, ki je imel več glasov. Ker so pri tem odločali vsi, ni bil noben otrok zaradi tega zapostavljen, saj je imel enako možnost kot drugi. Na koncu so bili z izbiro barve vsi zadovoljni. Pri dogovarjanju smo opazili, da jim gre dogovor že veliko bolje, saj ni prihajalo do konfliktov, kot se je večkrat dogajalo.

Slika 42: Deklici se dogovarjata o barvi lista.

Ko so imele vse skupine želen barvni list, smo jih prosili, naj se vsaka skupina usede za svojo mizo. Vsi otroci so se usedli k prijateljem, ki so igrali v njihovi skupini, kar pomeni, da so pozorno poslušali navodila. Za vsako mizo smo otroke še enkrat vprašali, kaj napišemo na list, ki bo predstavljal njihovo igro oziroma naslov njihove igre. S svinčnikom smo zapisali povedano, nato pa so otroci vse črke, ki smo jih zapisali s svinčnikom, prevlekli z različnimi barvnimi flomastri. Otroke smo spodbujali, naj si razdelijo besede in tako vsi enakopravno sodelujejo pri skupnem ustvarjanju, kar pomeni krepitev sodelovalnega učenja.

Slika 43: Skupno ustvarjanje naslovov skupin/prizorov.

Tudi pri pisanju nismo opazili nikakršnega konflikta, saj so z zanimanjem opazovali prijatelje pri pisanju in hkrati komaj čakali, da bodo prišli na vrsto. Na posamične liste so zapisani naslednji naslovi prizorov lutkovne igre z naslovom »PRIJATELJI ZA VEDNO«:

1. skupina – SKRIVALNICE HOKI POKI (Paskal, Taj, Matic, Enja).
2. skupina – IGRALI SE BOMO PETRA PANA (Nika, Nejc, Benjamin, Timotej).
3. skupina – IGRAMO SE LOVILCA (Lucas, Laura, Val, Ela, Rene, Taja).
4. skupina – DA SE BOMO IMELI RADI (Zarja, Ula, Margo).
5. skupina – IGRALI SE BOMO DOMINE IN SPOMIN (Lara, Zala).
6. skupina – IGRALI Z ŽOGO NA PLAŽI IN BAZENU (Mina, Luna, Katja, Brina).

NADALJEVANJE DEJAVNOSTI PREJŠNJEGA DNE

Ker je dejavnost prejšnji dan trajala dlje, kot smo pričakovali, smo nadaljevali takoj naslednji dan. Zjutraj smo otroke spomnili oziroma spodbudili z vprašanjem, ali se spomnijo, kaj smo se prejšnji dan pogovarjali oziroma pisali na liste. Otroci so takoj dvignili roke in začeli z naštevanjem: »Da bodo igrali Petra Pana so rekl, pa skrivalnice se bodo eni šli, pa lovilca, da se bomo imeli radi, igrali z žogo.«

Nato smo otroke prosili, naj se usedejo po skupinah. Otroci so takoj začeli z dogovarjanjem tako, da so klicali drug drugega, se spraševali, npr.: »A se greš ti lovilca?« Prav hitro so bile skupine urejene, preveriti je bilo še treba, ali je razvrščanje uspelo. Pred seboj smo imeli vse liste, na katerih so bili napisani naslovi prizorov. Še preden smo obrnili prvega, je deček rekel: »To je naše.« Opaziti je bilo mogoče velik napredek pri otrocih, saj smo imeli občutek, kot da nas ne potrebujejo več. S svojim odzivom so dokazali oziroma podkrepili svojo odgovornost v odnosu do igre z lutkami.

Slika 44: Preverjanje naslovov o vsebini skupinskih lutkovnih predstav.

Slika 45: Vsaka skupina je imela svoj naslov, ki so si ga otroci izbrali popolnoma sami.

Za motivacijo sva z vzgojiteljico odigrali kratko lutkovno predstavo z naslovom »PRIJATELJICI SE IGRATA«, ki so jo otroci z navdušenjem pogledali, saj so ob zaključku želeli, da nadaljujeva. Povedali sva jim, da bova zdaj tudi midve gledalki in bi si radi ogledali njihovo predstavo.

Vsi skupaj smo pripravili stole za gledalce, se posedli, prva skupina pa se je pripravila za nastop.

Vsaka skupina se nam je predstavila oziroma improvizirala svojo igro. Ker ni točno določenega scenarija in besedila, so otroci svobodno prispevali svoje ideje, ki smo jih sproti posneli. Kdo bo prvi začel, se predhodno nismo dogovorili, ampak so se otroci odločili sami.

Otroci so nas zelo presenetili, saj so naredili velik korak naprej pri sami pripravi, dogovarjanju in posledičnem ustvarjanju svoje skupinske igre z lutkami. Njihove lutkovne predstave so bile kratke, zabavne, inovativne, sodelovalne in polne čustev, za kar menimo, da je zelo pomembno. To namreč dokazuje, da je bila igra spontana, svobodna in so jo otroci zelo samostojno izvedli.

Slika 46: Kratka motivacijska lutkovna predstava z vsemi podrobnostmi »nastopanja«.

Slika 47: Navdušenje otrok nad motivacijsko izmišljeno lutkovno predstavo.

Glede na to, da so bili otroci zelo navdušeni nad našo lutkovno predstavo, bomo to večkrat uporabili kot pripomoček pri delu. Iz dneva v dan se bolj zavedamo, da lutke otroke res pomirijo in skoraj neskončno motivirajo. Še posebej, če poznamo skupino, v kateri delamo,

saj poznamo njihove značaje in vesplošen »problem«, kot so npr. v tej skupini agresivnost, glasnost, nemirnost ... Vsak vzgojitelj bi lahko tako izboljšal odnose v skupini in otrokom veliko stvari približal na njim prijaznejši način. Otroci lutko sprejmejo drugače kot odraslega, vzgojitelja, to lahko potrdimo, ker je skupina veliko mirnejša, tišja, otroci se med seboj veliko bolj povezujejo, sodelujejo, pomagajo drug drugemu. Ker je dogovarjanje pri ustvarjanju lutkovne predstave nujno, ob tem pri otrocih krepimo spoštovanje drug drugega, hkrati pa otroci uživajo v prijateljskih odnosih z enim ali več otroki. Kot smo omenili, je skupina zelo posebna, zelo veliko je močnih značajev, individualistov, ki se težko podredijo drugim ter se odrečejo svojim idejam in željam. Pri ustvarjanju lutkovne predstave je nujno, da otroci pri igri z lutko upoštevajo želje drugih in ne le svojih. To pa spodbuja empatijo, ki je zelo pomembna pri socialnih odnosih.

POTEK 1. VAJE NASTOPA

Pred začetkom igre smo igralce vprašali, ali še kaj potrebujejo. Deklici sta za pripomoček želeli igro spomin.

Otroci so najprej pokazali svoj plakat in povedali, kaj bodo zaigrali.

1. IGRA (primer prizora predstave)

Deklica Z.: »Nastopale bova spomin in domine.«

Deklica L.: »Samo žal mi je, k dominov nimamo. To je pa moja prjatca, sm vedla, da si ti moja.«

Deklica L.: »Ooooo, kje je pa moja prijateljica muck?«

Deklica Z.: »Moja mami se ne more igrč igrč.«

Deklica L.: »Pa se dajva midve skupej.«

Deklica Z.: »Tiho bodite, če ne se bo moja prijateljica prestrašila.«

Deklici z lutkama igrata spomin.

Deklica L.: »Kako je vm ime?« (*Vpraša deklica otroke gledalce.*)

Otroci naštevajo svoja imena.

Deklici pospravita spomin in se z lutkama priklonita gledalcem.

Vse skupine so se preizkusile na prvi vaji. Nekateri otroci so bili še malo zadržani, drugi pa so brez zadržkov zaigrali svoj del predstave. Z vajo in nekaj spodbude bomo ustvarili čudovito lutkovno predstavo. Otrokom bomo pustili, da improvizirajo gibe in besedilo zgodbe. Nevede pa jih bomo spodbujali in jim pomagali pri njihovih skupinskih vsebinah, da bi svoje umetniško ustvarjanje nadgradili.

6.3.12 Priprava 9

9. UMETNIŠKA DEJAVNOST – dogovor o dodatnih vlogah in ustvarjanje dodatkov za lutkovni oder

Operativni cilji

- Krepitev medsebojnega sodelovanja pri dogovoru oziroma dodelitvi dodatnih vlog (napovedovalec, prodajalec vstopnic ...).
- Razvijanje domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem dodatkov skupne scene za izvedbo lutkovne predstave.
- Negovanje in razvijanje individualnih zmožnosti v fazah doživljanja, zamišljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja pri izdelovanju dodatkov.

Opis izvedbe

V jutranjem krogu bomo otroke najprej vprašali, se pogovorili in dogovorili, kaj še potrebujemo, preden predstavo zaigramo drugim otrokom iz vrtca. Naše lutke in otroci že čakajo na težko pričakovano predstavo, zato smo se danes v jutranjem krogu pogovarjali, zbirali ideje za končno pripravo odra, se dogovorili o dodatnih vlogah in skupaj ugotovili, kaj še potrebujemo za izvedbo svoje lutkovne predstave.

Zaključek dejavnosti

Risanje, barvanje in rezanje dodatkov za sceno lutkovne predstave.

EVALVACIJA DEVETE DEJAVNOSTI – dogovor o dodatnih vlogah in ustvarjanje dodatkov za lutkovni oder

Glede na to, da smo z otroki do sedaj vadili lutkovno predstavo (improvizirano, brez napisanega oziroma prebranega besedila), smo med igro spoznavali, kaj bi še lahko dodali oziroma izdelali kot pripomočke za dokončno izvedbo. Zato smo jih danes spodbudili z vprašanjem: »Kaj vse še potrebujemo, preden drugim otrokom iz vrtca zaigramo svojo lutkovno predstavo?« Eden od otrok je rekel, da moramo narediti še »okraske« za svoj oder.

Ideje otrok za dodatke k naši sceni so bile: »Rožice za vohat, drevo, smreko, listke za žirafa, sneg, bazen, žoga.«

Sledil je dogovor, kdo od otrok bi bil napovedovalec, prodajalec vstopnic in kdo bo povedal zaključek predstave. Ker smo med vajami napovedovalca menjali, smo jim tokrat povedali, da se bomo danes odločili, kdo bo napovedal našo lutkovno predstavo. Ker je bilo veliko zanimanja, smo vlogo napovedovalca izšteli. Skupaj smo se odločili, da bomo imeli tri napovedovalce in vsak od njih bo nekaj povedal (deklico M., dečka L., deklico Z.). Ker smo želeli vključiti čim več otrok, smo se odločili, da bomo izbrali še napovedovalca, ki bo povedal zaključek predstave (deklica T.). Pogrešali smo le še prodajalca kart. Ker pa se je za to vlogo odločil deček, ki se malokrat izpostavlja, smo vlogo dodelili njemu (deček T.). Spomnili so se, da potrebujemo še »sporočilo« (vabilo), da bodo drugi otroci vedeli, kdaj bo lutkovna predstava, in vstopnice.

Po pogovoru smo se usedli za mize in začeli z ustvarjanjem dodatkov. Vsi otroci so se odločili, da bodo najprej narisali rožo in jo izrezali.

Slika 48: Otroci so pri ustvarjanju pokazali veliko zanimanja in veselja.

Slika 49: Otroci so svojo sceno ustvarjalno risali in jo pripravljali za lutkovni oder.

Vsak od otrok je narisal rožo in jo izrezal, kasneje pa jih bomo nalepili na slamice in jih pritrdili na svojo sceno (oder). Otroci so bili zelo motivirani in niso narisali le ene rože, ampak so spraševali, ali lahko narišejo še kakšno. Pri ustvarjanju so bili zelo umirjeni, vztrajni, medsebojno so komunicirali, se pogovarjali, kakšne rože bodo/so narisali: barvno, rdečo, vijolično, ne vem, pisano, piko, zvonček, vijolico, Sneguljčico, rožico, kilikili, roza, rožico, veliko rožico, večjo rožico.

Ko so otroci narisali, pobarvali in izrezali rože, so nekateri izrazili željo, da bi narisali še smreke in drevesa, drugi pa so se igrali v koticčkih. Ker ne potrebujemo popolno izdelane scene, smo otrokom pustili popolno samostojnost pri izbiri dodatkov in njihovem ustvarjanju. V naslednji dejavnosti bomo vse dodatke dodali svoji sceni in začeli z zadnjimi vajami pred

glavnim nastopom. Skupaj z otroki smo dokončali skupno sceno za svojo lutkovno predstavo. Otroci so že komaj čakali, da svoje »dodatke« dodajo sceni. Vsak otrok je sam izbral, kar je narisal in izrezal za skupno sceno in z našo pomočjo dodatek postavil na sceno, kamor je želel.

Slika 50: Težko čakanje oblikovanja naše skupne scene in sodelovanje otrok.

Slika 51: Naša skupna lutkovna scena.

Otroci so pristopili z navdušenjem, ogledovali so si različne rože, drevesa, ki smo jih dodajali in se ob tem pogovarjali, katere so čigave. Nastala je »popolna« scena, ki jo bomo zdaj vsak dan uporabljali za svoje zadnje vaje, preden se predstavimo prijateljem iz vrtca in kasneje še staršem, ki že težko čakajo, da vidijo svoje otroke v vlogi igralca oziroma animatorja lastne lutke v naši lutkovni predstavi z naslovom »PRIJATELJI ZA VEDNO«. Preden predstavo zaigramo drugim otrokom, bo treba narediti še vstopnice in vabilo. To bomo naredili naslednji dan.

6.3.13 Priprava 10

10. DEJAVNOST – izdelovanje vabila in vstopnic

Operativni cilji

- Razvijanje sposobnosti rabe jezika v povezavi z mišljenjem.
- Spodbujanje in krepitev sodelovalnega dela in učenja v skupini.
- Spoznavanje pomena sodelovanja in medsebojne pomoči v skupini.

Opis izvedbe

V prejšnji dejavnosti smo se z otroki pogovarjali, kaj vse še potrebujemo, preden lutkovno predstavo zaigramo drugim otrokom iz vrtca, zato jih bomo danes spodbudili in spomnili na včerajšnji pogovor ter jih vprašali, kaj bi napisali na vabilo in kako bi naredili vstopnice za povabljenе. Otroci so imeli veliko idej, med katerimi smo nato izbrali tisto, ki nam je bila najbolj všeč.

Zaključek dejavnosti

Ustvarjanje skupnega vabila in vstopnic za lutkovno predstavo.

EVALVACIJA DESETE DEJAVNOSTI – izdelovanje vabila in vstopnic/kart

Tudi pri tej dejavnosti smo pri otrocih spodbujali in krepili sodelovalno učenje, saj so se otroci na podlagi izpostavljenega vprašanja morali sami dogovoriti, kako in kakšno vabilo in vstopnice bodo naredili. Otroci so drug drugega poslušali, se dopolnjevali in na koncu prišli

do izbrane rešitve. Med pogovorom so razvijali tudi rabo jezika v povezavi z mišljenjem, saj je vsak od njih dodal smiselni košček k našemu razgovoru.

Ideje otrok, kako in kakšno vabilo bi naredili

Deklica Z.: »Da bodo vsi srečni na lutkovni predstavi pa da jo bodo poslušal pa da bojo vsi lepo tiho sedel pa da bojo gledal, kako mi igramo lepo.«

Deklica L.: »Pa da so tiste skupine vabljeni na lutkovno predstavo.«

Deček B.: »Da bodo vsi lepo sedeli.«

Deček T.: »Da smo nagajali.«

Deklica M.: »Da bodo pridno sedeli in poslušali.«

Deček L.: »Da smo tiho.«

Deček N.: »Da pridejo vsi, pa da bodo lepo sedel.«

Ker so otroci naštevati veliko različnih predlogov, smo jih poskušali preusmeriti in spodbuditi z drugim vprašanjem, in sicer: »Otroci, kaj piše na vabilu, ko vas nekdo od prijateljev povabi na rojstni dan?«

Deklica L.: »5. oktobra, vabimo vas na lutkovno predstavo.«

S skupnimi močmi nam je uspelo sestaviti naslednje vabilo:

DRAGI PRIJATELJI,

VABIMO VAS V SVOJE GLEDALIŠČE ŽELVE NA LUTKOVNO PREDSTAVO
»PRIJATELJI ZA VEDNO«.

Ko smo imeli zapisano, kaj bo pisalo na vabilu, smo otroke povprašali še, kakšne vstopnice bomo naredili, da bodo gledalci vedeli, v kateri vrsti bodo sedeli.

Ideje otrok za vstopnice

Deček L.: »Karte številke.«

Deček L.: »Na stolih številke.«

Deček N. se je spomnil, da imamo lahko še očala (povezovanje gledališča s kinom).

Deklica N.: »Da je na njih napisan, kako jim je ime.«

Deček T.: »Da bi ble različne oblike.«

Deklica N.: »Mavrične lahko nardimo, roza, modre.«

Slika 52: Otroci so ustvarili različne vstopnice za lutkovno predstavo.

Sledil je dogovor, kdo bo napisal vabilo. Napisalo ga je kar sedem otrok, ki so si medsebojno pomagali tako, da so brali napisane črke in jih narekovali prijatelju, ki je pisal. Vsak od otrok je napisal del besedila in vabilo je bilo končano. Za zaključek so ga otroci želeli še likovno popestriti in so zato nanj narisali nekaj likov, delov iz lutkovne predstave.

Slika 53: Deček sam piše vabilo.

Slika 54: Prijatelji deklici narekujejo črke in ji tako pomagajo pri pisanju vabila.

Tudi pri tej dejavnosti smo pri otrocih spodbujali in krepili sodelovalno učenje, saj so otroci s skupnimi močmi napisali vabilo.

Slika 55: Risanje zadnjih dodatkov k našemu vabilu.

Da je bilo vabilo popolno, so otroci sami od sebe želeli nanj narisati še nekaj utrinkov iz lutkovne predstave. Zdaj je bilo vabilo pripravljeno, da ga odnesemo prijateljem v skupino Delfini.

Slika 56: Dokončano vabilo za našo lutkovno predstavo.

Drugi otroci so dobili trše barvne liste, ki so jih po želji narezali in nanje napisali številko, kot smo se dogovorili. Motivacija otrok je bila tako velika, da smo naredili veliko več vstopnic, kot smo jih potrebovali, želeli pa so jih ustvarjati še v popoldanskem času.

Slika 57: Rezanje in pisanje števil za vstopnice.

Slika 58: Domiselni način ustvarjanja vstopnic.

Deček M. se je usedel za drugo mizo in se domislil svojevrstnega načina izdelovanja vstopnic. Na list je narisal črte, napisal številke in vse lepo natančno izrezal.

Vse vstopnice smo nato zbrali v posebno košarico in jih postavili na posebno mesto, kjer imamo zbrano vse, kar bomo potrebovali za nastop lutkovne predstave. Jutri nas čaka »generalka«, zadnja vaja, preden se predstavimo drugim otrokom iz vrtca.

6.3.14 Priprava 11

11. UMETNIŠKA DEJAVNOST – zadnja vaja, »generalka« pred našim prvim nastopom

Operativni cilji

- Podpiramo in krepimo jezikovni razvoj, komunikacijske veščine in sodelovalno učenje.
- Otrok s svojo domišljijo uprizarja in se čustveno izraža z lutko.
- Otrok z lutkovno predstavo krepi prijateljski odnos s svojimi vrstniki.

Opis izvedbe

Ker se naše raziskovanje bliža koncu, bomo otroke povprašali oziroma se bomo pogovorili, ali smo že vse pripravili za svoj nastop, ki ga imamo jutri. Za spremembo smo se danes zbrali v garderobi in se pozdravili. S seboj smo imeli vabilo in vstopnice, da smo pri otrocih preverili, ali so bili včeraj vsi pozorni, kaj smo naredili. Kasneje smo se pogovorili še o poteku svoje lutkovne predstave in skupaj ugotavljali, ali smo še kaj spregledali.

Zaključek dejavnosti – oddaja vabila našim povabljenim

Ko smo zaključili z vajo, smo se z otroki odpravili do skupine Delfini in jim odnesli vabila. Otroci so jim vabilo prebrali in jih tako povabili na jutrišnjo težko pričakovano lutkovno predstavo.

EVALVACIJA ENAJSTE DEJAVNOSTI – zadnja vaja, »generalka«, pred našim prvim nastopom

Današnji namen dejavnosti je bil, da skupaj z otroki preverimo, kaj smo do danes pripravili in kaj bi mogoče še morali. Najprej smo jim pokazali vabilo in jih vprašali, ali vedo, kaj je to.

Otroci: »Plakat.«

Vzg.: »Kakšen plakat?«

Otroci: »Zelen.«

Vzg. »Pravite, da je to plakat. Zakaj pa smo ga naredili?«

Otroci: »Za otroke, za lutkovno predstavo.«

Vzg.: »Kaj pa piše na tem plakatu?«

Deček M. se je oglasil in rekel: »Sporočilo je to.«

Vzg.: »Bravo M. to je sporočilo oziroma vabilo. Kaj pa smo napisali na vabilo/sporočilo?«

Deček M. je želel povedati in je prišel do vabila, da nam pove oziroma prebere, kaj smo nanj napisali. S skupnimi močmi nam ga je uspelo prebrati in pogledati, kaj so otroci nanj narisali.

Slika 59: Deklica opisuje, kakšne vstopnice smo naredili in katero število je napisano.

Ko smo se z otroki pogovorili, smo se lotili priprave igralnice. Skupaj smo postavili sceno za igralce in stole za gledalce. Tudi tukaj sta bili potrebni sodelovanje in dogovarjanje. Otroci so med seboj sodelovali, spodbujali drug drugega pri pripravi in si medsebojno pomagali pri postavitvi stolov in igralnico spremenili v pravo malo lutkovno gledališče. Vsi so bili zelo dejavni, saj so že komaj čakali, da ustvarjajo igro s svojimi lutkami. Vsak otrok je vzel le še svojo lutko in pripomočke, ki smo jih potrebovali za uprizoritev lutkovne predstave.

Pripravljeni smo bili za zadnjo vajo in v pričakovanju na jutrišnjo predstavitev svoje zgodbe drugim otrokom iz vrtca. Ker je naša zgodba poponoma improvizirana, se vsakodnevno spreminja, »sprotno ustvarja« glede na naslov njihovega dela predstave. Otroci se držijo »rdeče« niti naše predstave oziroma naslova, in sicer »PRIJATELJSTVO«. Pri igri smo jih spodbujali, zato je bila vsaka naslednja ponovitev bogatejša (besedilo), samozavestnejša.

Glede na to, da smo si z otroki zadali cilj, da izpeljemo popolnoma »unikatno« lutkovno predstavo, so otroci z vsako vajo močno krepili domišljijo in dvigovali samopodobo. Prav vsaka vaja je bila nekaj posebnega. Ob tem so si otroci krepili besednjak, domišljijo, medsebojno sodelovanje, strpnost ob čakanju. V celotnem procesu nastajanja, ustvarjanja so se pri otrocih izboljšali tudi socialni odnosi, kar je mogoče opaziti pri odnosih do sovrstnikov,

prijateljev. Otroci so »morali« med seboj sodelovati, si izmenjavati ideje, poslušati drug drugega, si medsebojno pomagati, če smo želeli priti do zelenega cilja.

Med samimi deli predstave otroci niso imeli »težav«. Spodbujali smo jih le, naj lutko držijo visoko, da jo bodo gledalci videli. Lahko bi tudi omenili, da smo morali otroke opominjati na dolžino delov predstave, ker bi bila predstava predolga, in nekatere, naj govorijo glasneje in razločneje.

Slika 60: Začetek vaje ene od skupin.

Vsaka naša predstava je bila edinstvena in posebna, saj so otroci lahko spontano dodajali in odvezemali, kar so želeli. Dobra stran naše predstave je bila tudi ta, da so se vključili prav vsi otroci in vsi dejavno sodelovali. Tudi tisti, ki se zelo neradi izpostavljajo (tihi, zadržani), so brez zadržkov, suvereno odigrali svoje vloge. Še bolje od tega. Deček, ki se je vedno držal bolj v ozadju, je prevzel svojo vlogo in se nato javil še za prodajalca vstopnic. To me je zelo razveselilo in lahko rečem, da deček tudi pri drugih dejavnostih opazno bolj sodeluje.

Zadnja vaja se nam je vsem zdela odlična, zato smo vsi komaj čakali na naslednji dan, da se končno predstavimo in pokažemo drugim otrokom. Ko smo z vajo zaključili, smo vsi skupaj odnesli vabilo svojim prijateljem v skupino Delfini. Otroci so jim prebrali vabilo in jih povabili na lutkovno predstavo naslednji dan.

Slika 61: Prijatelje vabimo na lutkovno predstavo.

Glede na to, da smo predstavo kar nekajkrat ponovili, smo bili z zadnjo vajo vsi zadovoljni, kar so pokazali tudi otroci.

6.3.15 Priprava 12

12. GLEDALIŠKA DEJAVNOST – zaključni nastop lutkovne predstave

Operativni cilji

- Otrok nastopa pred občinstvom (otroci iz druge skupine) in s tem krepí lastno samopodobo.
- Pri otrocih podpiramo in krepimo jezikovni razvoj, komunikacijske veščine in sodelovalno učenje.

Opis izvedbe

Danes je dan, ko se bodo otroci predstavili drugim otrokom iz vrtca, zato motivacija ni bila potrebna, saj so bili otroci že ob prihodu v vrtec veseli in v pričakovanju, da bodo drugim otrokom pokazali, kaj smo jim pripravili. Takoj po zajtrku smo skupaj z otroki svojo igralnico spremenili v lutkovno gledališče in se začeli pripravljati na nastop. Še enkrat smo se

pogovorili o poteku svoje predstave, pregledali, ali imamo vse pripomočke in počakali, da pridejo povabljeni.

Zaključek dejavnosti – odigrane lutkovne predstave po skupinah

Ker so nas vsi otroci presenetili s svojo vlogo, odigrano v lutkovni predstavi, in z vsemi dodatnimi vlogami (prodajalec vstopnic, napovedovalec ipd.), smo se vsi skupaj odločili, da bomo svojo lutkovno predstavo z različnimi vsebinami ter skupnim naslovom »Prijatelji za vedno« zaigrali in predstavili tudi staršem (staršem otrok, ki smo jih imeli v skupini).

EVALVACIJA DVANAJSTE DEJAVNOSTI – zaključni nastop lutkovne predstave

Na začetku bi radi napisali nekaj o jutranji igri v našem namiznem gledališču. Otroci, ki so prihajali v vrtec, so si takoj vzeli ročne lutke in začeli z igro. Seveda so pripravili tudi stole za gledalce in nas povabili na ogled. Pri opazovanju in poslušanju igre smo opazili, da sta deklici igrali tako, kot poteka naša lutkovna predstava, in sicer: vsaka lutka se je najprej predstavila in povedala, kaj rada dela oziroma kaj ima rada, nato pa je potekal improviziran dialog, podoben naši predstavi (delom naše predstave): igra lovilec, skrivalnice, zalivanje rož, igra prijateljev ...

Slika 62: Jutranja igra deklic.

Takoj po zajtrku smo z otroki začeli spreminjati igralnico v lutkovno gledališče »ŽELVE« (priprava scene, lutk, pripomočkov, vstopnic ...). Za dečka T., ki je bil prodajalec vstopnic, smo pripravili mizo, stol, vstopnice in blagajno. Deklica E. pa je bila zraven njega in je pregledala vstopnice ter gledalce napotila v gledališče. Oba sta brez zadržkov opravila svoje delo in poskrbela, da so se vsi gledalci posedli v gledališče.

Slika 63: Prodajalec kart in usmerjevalka v gledališki prostor.

Slika 64: Drugi otroci so v garderobi čakali na začetek predstave.

Slika 65: Prodaja vstopnic in toplo sprejemanje gledalcev.

POTEK LUTKOVNE PREDSTAVE »PRIJATELJI ZA VEDNO«

Na začetku so nas nagovorili trije napovedovalci, ki so gledalce lepo pozdravili, povedali, kaj in kdo je pripravil lutkovno predstavo. Deklica Z. pa je na lastno pobudo povedala še nekaj o bontonu gledališča, in sicer, da bodo lepo sedeli in poslušali. Sledil je aplavz.

Slika 66: Trije napovedovalci.

Otroci so najprej dvignili svojo »tablo«, na kateri je bil zapisan naslov njihovega dela predstave, in glasno povedali naslov. Nato so predstavili svoje lutke, sledila je improvizirana igra.

PRIMER PRIZORA

Prva skupina – prvi prizor nam je zaigrala skupina treh deklic z naslovom »Igrali se bomo domine in spomin«.

Mucek Z.: »Jaz sem mucek Zala, ki zelo rada plešem in zelo rada dajem rožice v šopek in strašim miške.«

Mucek L.: »Jaz sem mucek Lara in rad lovim miške.«

Kužek M.: »Jaz sem kuža Margo in zelo rad se igram s prijatelji.«

Dialog

Mucek Z.: »Lalalalalalalalla lallalalalla, kje so pa moji prijatelji? Že dolgo jih nisem vidil, sej tudi jih moram poiskati. Lalallalalalalalal.«

Nato se je pridružil mucek L.: »Živjo.«

Mucek Z.: »O, živjo, mucek Lara.«

Pridruži se tudi kuža M.: »Živjo prijatelja.«

Mucek L.: »O, živjo, Margo, kje ste pa bli?«

Kuža M.: »Igrali smo se.«

Mucek L.: »A se gremo igrat spomin? A se gremo spomina?«

Mucek Z. in Kuža M.: »Jaaaa.«

Otroci (igralci) so si pripravili igro spomin (le nekaj parov) in se igrali. Nekaj časa so se igrali, iskali pare. (»Ooo, sm najdu, najdu sm, par imam.«)

Mucek L.: »Oooo, saj je že noč.«

Mucek Z.: »Moramo iti domov.«

Kuža L.: »Gremo na palačinke, ki so bomboni notr.«

Mucek Z.: »Al pa s čokoladico.«

Vse: »Lalallalalalalalalala.« *Počasi so se z lutkami sprehodile na drugo stran odra in se priklonile gledalcem.*

Aplavz in navdušenje otrok gledalcev.

Slika 67: Igrana lutkovna predstava.

Slika 68: Priklon gledalcem.

Slika 69: Močen aplavz sovrstnikov v vrtcu. Konec predstave.

Mi smo bili v ozadju scene, da bi lahko otroke spodbujali pri glasnosti govorjenja, če lutka ne bi bila dovolj vidna gledalcem, ali če se ne bi mogli odločiti, kdo bo na vrsti.

Glede na to, da je bil to prvi nastop pred drugimi otroki, nobeden od otrok ni imel težave z nastopanjem, izpostavljanjem pred občinstvom. Vse, kar smo morali narediti, je bilo, da smo otroke spodbudili k zaključku njihovega dela, saj so želeli igrati dlje, kot bi bili pripravljeni otroci čakati v »zaodrju« in spremljati otroci v občinstvu. Skupna predstava šestih skupin je trajala približno pol ure.

Ko so se predstavile vse skupine, smo se vsi skupaj priklonili gledalcem in naredili skupinsko fotografijo. Vsi smo bili presrečni in veseli, tako otroci kot mi odrasli.

Slika 70: Naša skupna lutkarska fotografija.

Ob opazovanju otroških improviziranih lutkovnih iger smo spoznali, da so otroci pri igri z lutko izražali različna čustva. S svojim glasom (barvo glasu), mimiko obraza so v lutko vnesli delček sebe in tako predstavili še svoje počutje ob igrani lutkovni predstavi. Govorili in vedli so se, kot bi opazovali igro s prijatelji v vrtcu (imitacija). To smo s koristjo izkoristili ter z vsako vajo igro nadgrajevali in razvijali. Otroci so se igrali »neusmerjeno«, razen osnovne ideje oziroma naslova, ki so ga izbrali sami »Prijatelji za vedno«. Naša naloga je bila le spodbujanje otrok glede na njihove zmožnosti. Pri tem smo pazili, da so bile dejavnosti na ravni njihovih zmožnosti, saj bi jih drugače lahko odvrnili od lutke, jih usmerjali, če je bilo treba, podpirali pri vsakem napredovanju. Vzgojitelj se mora namreč ves čas zavedati, da je otroku pomembnejši potek nastajanja in ne rezultat.

Celotna predstava se je navezovala na prijateljstvo, druženje in igre, ki se jih igrajo tudi s prijatelji v vrtcu, ali stvari, ki jih radi počnejo (lovljenje, žoganje, nabiranje rož, igra v bazenu, jedli so čokoladne palačinke itd.). Ker smo otrokom pustili, da je vse izhajalo iz njihove domišljije, se je le tako ohranila njihova sproščenost. Otroci so z vajami in prostimi

improviziranimi igrami vsakodnevno urili fino motoriko in si hkrati z obvladovanjem gibanja gradili boljšo samopodobo. Bolj, kot so vadili, se igrali, boljše je bilo gibanje lutke in otroci so s tem postajali bolj suvereni in samostojnejši. To smo opazili čez celoten proces, saj sta bili gibanje in obvladovanje lutke vedno boljši. Otroci so spoznali, kako prijeti lutko, da bo lepo stala in jo bodo tudi lažje animirali in obvladovali. Pomembna je ugotovitev, da so otroci med ustvarjanjem skupne lutkovne predstave uživali, se popolnoma sprostili, kar je vplivalo na lažje izražanje čustev v skupini, njihovo pozitivno samopodobo in posledično na boljše in učinkovitejše sodelovalno učenje med otroki.

7 UGOTOVITVE

Po prebiranju teorije in spremljanju »svoje raziskave« smo prišli do naslednjih ugotovitev:

Kako lahko opredelimo dejavnike socialnega razvoja pri otrocih drugega starostnega obdobja?

Bistvenega pomena za otroke drugega starostnega obdobja je, da so čim več v interakciji s svojimi vrstniki, da pridobijo raznovrstne izkušnje, ki jim pomagajo graditi njihov socialni razvoj. Prav za to obdobje je značilno, da močno narašča zanimanje za igro z vrstniki, medtem ko do drugega leta prevladuje bolj individualna igra.

Igra zlasti v predšolskem obdobju močno vpliva na vsa področja otrokovega razvoja, kar pomeni tudi na socialni razvoj. To je otrokova spontana dejavnost, ob kateri se počuti sproščeno in prijetno.

Tudi dejavnosti, ki jih spodbudijo vzgojitelji za to, da bi se otroci nečesa naučili, so za otroke igra, vendar le, če so otroci soudeleženi pri njihovi izbiri in se ob igri počutijo prijetno, zadovoljno. Tako smo razvijali tudi svojo raziskavo, saj so bili otroci udeleženi pri vsakem delu našega načrtovanja in nadgrajevanja predstave.

Ali lahko z lutkami vplivamo na oblikovanje socialnih odnosov v skupini?

Od začetka ustvarjanja in do zaključka naše lutkovne predstave je minilo kar dva meseca, zato smo v tem času lahko dobro opazovali, kako in katere lutke so otroke pritegnile. Ker so bili za

ustvarjanje lutkovne predstave potrebni sodelovanje, prilagajanje, dogovarjanje, usklajevanje mnenj in seveda pomoč drug drugemu, so se otroci še toliko bolj povezali in razvijali, krepili medsebojne odnose in oblikovali socialne odnose.

Med samo raziskavo smo ugotovili, da se otroci med seboj niso močno razlikovali glede na vsebino in način igre z lutkami. Seveda na otrokov način in vsebino igre vplivajo tudi spol, otrokove osebnostne značilnosti, kot sta npr. vztrajnost, družabnost ..., česar v naši raziskavi skoraj ni bilo opaziti. Pri opazovanju igre smo opazili, da so se otroci povezovali in igrali različne igre z lutkami, ne glede na spol in njihove osebnostne značilnosti. Veliko igre je potekalo v sklopu celotne igralnice, zato je bilo povezovanje otrok še toliko močnejše. Ker je bila naša igralnica soba, v kateri smo se zbirali skupaj tudi z drugimi otroki iz vrtca, so se tudi drugi otroci večkrat pridružili igri v lutkovnem kotičku. Ob tem smo lahko tudi opazovali dečka N. (OPP), ki se je vsakodnevno igral in se ob tem tudi umiril ter lažje povezoval, komuniciral z drugimi otroki.

Ne moremo mimo tega, da je lutka močno motivacijsko sredstvo pri bogatenju socialnega razvoja, saj od otroka zahteva, da se lutki prilagaja glede na situacijo. Katero koli lutko lahko otrok oživi in ta ga nevede pripravi do spontane komunikacije, ki vpliva na njegov govor, čustveno inteligenco, empatijo in navsezadnje do boljšega sodelovanja in povezovanja z drugimi otroki.

Vzgojitelj z opazovanjem otrok v skupini ugotovi, kateri otroci imajo manj oziroma bolj razvite socialne spretnosti, zato jih lahko spodbuja na različne načine. Lahko si pomaga z različnimi socialnimi igrami ali drugimi metodami. Ena od njih je zagotovo metoda z lutko, ki mu lahko pomaga pri razreševanju različnih konfliktov, pri dnevni rutini, spodbujanju prosocialnega vedenja, empatije in še bi lahko naštevali. Vzgojitelj mora biti pri delu dovolj prilagodljiv. Imeti mora občutek, kdaj, pri kom, na kakšen način uporabi metodo z lutko, saj tako lahko uresničuje prav vse cilje, ki si jih je zastavil. Nam je to zagotovo uspelo.

Otroci, ki so bili načeloma glasnejši in niso našli igre, da bi se umirili, so se ob igri z lutko umirili in se celo več kot drugi otroci igrali v lutkovnem kotičku. Igrali so se tudi s prijatelji, s katerimi prej niso bili veliko v stiku.

Ob igri z lutko se otroci lahko naučijo sprejemanja drugačnosti, si med seboj pomagajo, gradijo nova prijateljstva ... Vsekakor je lutka tista, ki lahko pomaga vzgojitelju pri vsakodnevni rutini, lažje ustvarja sodelovalno vzdušje, pomaga pri glajenju sporov in s tem seveda tudi vpliva na oblikovanje socialnih odnosov v skupini.

Ali se otroci z ustvarjanjem lutkovne predstave povežejo in ustvarjajo boljše socialne odnose?

Rečemo lahko, da so se otroci med ustvarjanjem lutkovne predstave bolj povezali in ustvarili boljše socialne odnose, saj so bile že same dejavnosti usmerjene tako, da so bili nenehno v interakciji drug z drugimi, kar pomeni sodelovanje skozi celotno raziskovanje (sklepati dogovore, sodelovati med seboj, usklajevati mnenja, spoštovati drug drugega ...). Otroci so lutko uporabili tudi za razreševanje konfliktov, kar so prvič videli, ko sva s sodelavko uprizorili konfliktno situacijo. To je spodbudilo tudi njih. Ko je prišlo do konflikta, so poskušali situacijo rešiti z lutko, ki je bila v večini primerov uspešna. Npr.: Ko je bilo v skupini preglasno, jim je bila v pomoč lutka Monkey, saj je otroke na to vedno opozarjala. Otrokom je večkrat povedala, da si morajo igrače deliti, biti prijazni do prijateljev, tako kot je on do svojega prijatelja Puhka. Otroci so to vzeli zelo resno in večkrat, če je bilo preveč glasno, rekli, da Monkey ne bo nič več prišel na obisk, če bodo tako glasni. Še vedno je prihajalo do nesoglasij, vendar so jih večinoma reševali bolj umirjeno, na drugačen način.

Pri otrocih je bilo mogoče iz tedna v teden opaziti velike razlike pri druženju. Tisti otroci, ki so bili prej bolj zadržani, so bili veliko bolj odprti za komunikacijo z drugimi otroki. Tisti otroci, ki pa so bili radi bolj v ospredju in so vedno želeli biti prvi, pa so postali strpnější, potrpežljivejši do drugih otrok.

Kako otrok doživlja, se odziva na ustvarjanje in igro z lutko?

Če se ozremo nazaj, lahko rečemo, da so v času naše raziskave lutke postale del našega vsakdanjika. Otroci so ves dan posegali po lutkah, se z njimi igrali v lutkovnem kotičku ali pa kjer koli v igralnici. Včasih so jih uporabili kot »pripomoček«, če so se želeli igrati z določenim otrokom, večkrat so se igrali s prijatelji, s katerimi prej niso našli skupne igre, bila je njihova spodbuda pri dnevni rutini, saj smo jo sprejeli kot enakopravnega člana svoje skupine. Ko je bila naša lutka odsotna, so se sicer igrali z drugimi lutkami, vendar so skoraj

vsak dan vprašali, kdaj se vrne s počitnic. V vrtec so od doma prinašali lutke, ki so jih naredili skupaj s starši. Dlje, kot je trajala raziskava, bolj so bili navdušeni nad njimi in večje je bilo njihovo zanimanje, na kar smo zelo ponosni, veseli in več kot zadovoljni.

Glede na to, da je skupina zelo specifična, da se je veliko otrok težje umirilo in težko dlje časa vztrajalo pri eni igri, nas je njihovo zanimanje za igro z lutko in ustvarjanje več kot pozitivno presenetilo. Preden so se naši skupini pridružile lutke, je večina dečkov v vrtec nosila le avtomobilčke in druge igračke. V zelo kratkem času smo opazili, da je veliko igre zamenjala ali vsaj dopolnila igra z lutkami. Tudi deček, ki je bil zelo živahen in se je težko zaposlil s katero koli igro, je veliko časa preživel z lutkami in ob igri z njimi. Ob igri se je umiril, se vživel v vlogo in veliko sodeloval z drugimi otroki. Opazili smo, da je zelo ustvarjalen in da ima veliko domišljije, ki je prej ni imel možnosti pokazati oziroma ni prišla do izraza. Pri igri in druženju je bilo mogoče opaziti, da otroci med seboj bolj sodelujejo, več je bilo verbalne komunikacije, potrpežljivosti. Zelo pa smo bili presenečeni, da so si otroci brez težav delili igrače, kar je bila prej velika težava. Posledično je bilo manj prerivanja, vlečenja igrač eden drugemu, tožarjenja, kričanja. V naši skupini se je v času našega raziskovanja, ustvarjanja in igre z lutkami vzpostavilo prijetnejše in bolj umirjeno vzdušje.

8 SKLEP

Lutka je močno motivacijsko sredstvo za preprečevanje in uresničevanje različnih čustvenih dogodkov, medsebojnih interakcij ter tudi čarobni medij, ki pri predšolskih otrocih izzove veselje, sproščenost, motivacijo, smeh, dobro voljo, prijateljstvo, pomoč in še bi lahko naštevali.

Pomembna je tudi vloga vzgojitelja, saj mora imeti potrebno znanje za ustvarjanje motivacije, ki pri otrocih prinese uspeh. Da bi bili rezultati resnično doseženi, smo se večkrat vprašali, kaj, kako, čemu, na kakšen način naj kaj izvedemo, da bi pri otrocih spodbudili zanimanje.

Da bi se otroci smiselno učili in ostali dejavni, jim nudimo spodbudno učno okolje, v katerem si sami izberejo materiale, dodatke, s katerimi izdelajo in obogatijo svojo lutko, kar smo jim v svoji raziskavi tudi omogočili. Navsezadnje sta nujni načrtovanje in analiziranje dejavnosti, da lahko pomagamo posameznemu otroku (in celi skupini). To naredimo s premišljenimi metodami, oblikami in cilji, ki pa so bili namen naše raziskave. Iz celotnega raziskovanja

lahko razberemo, da je vključevanje lutk v skupino odlična metoda za doseganje katerega koli cilja kurikula ali le za pomoč vzgojitelju pri dnevni rutini. Dokazali smo, da lahko s pravilnim pristopom otroke motiviramo in pripomoremo, da se počutijo bolj sproščene, da se izboljša njihovo počutje v skupini in da lutka lahko postane njihov najboljši prijatelj, ki mu zaupajo svoje stiske in radosti.

Pri spodbujanju igre z lutkami je imela pomemben vpliv motivacija, ki je v glavnem odvisna od vzgojitelja. Naša vloga pri spodbujanju otrok je pomembna in odločilna, saj je bilo od tega odvisno, kako so otroci razvijali posamezne elemente pri raziskovanju z ročnimi lutkami, jih sami v svoji igri adaptirali na svojevrsten način in kasneje to nadgrajevali.

V celotnem diplomskem delu nas je najbolj presenetil interaktivni proces učenja pri vseh otrocih v skupini, saj so otroci neovirano govorili o svojih izkušnjah, podajali različne ideje in smiselno predvidevali zaključek naše lutkovne predstave »Prijatelji za vedno«. Otroci s svojimi besedami oblikujejo in izražajo svoje misli in razumevanje. Zato menimo, da je v prvi vrsti treba poslušati otroke, njihove zanimive ideje, ki so izhodišče za vsa nadaljnja smiselna poučevanja otrok v vrtcu. Komunikacija z njimi nikoli ne poteka po določenem scenariju, temveč nastaja skozi dejanja, ki jih otroci želijo komentirati sami. In to nam je v skupni raziskavi tudi uspelo.

Na podlagi analiz dejavnosti v skupini naj poudarimo, da so otroci v celotni skupini z vsemi ponujenimi umetniškimi dejavnostmi dosegli zelo veliko novih spoznanj o oblikovanju socialnih odnosov v skupini. Z njimi in z lutko so se čudežno povezali. Ko pa so ustvarili še svoj najboljši del dosežka, se pravi svojo lutkovno predstavo po skupinah z različnimi naslovi, so dosegli rezultate, ki govorijo o medsebojnem povezovanju in ustvarjanju boljših socialnih odnosov z lutko.

Za zaključek bi poudarili, da je čarobna moč lutke vedno najboljši prijatelj vsakemu otroku, za premostitev ali blažitev različnih situacij, ki se dogajajo v vsakdanjem življenju ...

9 LITERATURA IN VIRI

- Bahovec, E. D., Bregar-Golobič, K. in Kranjc, S. (1999). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bernier, M. in O'Hare, J. (2005). *Puppetry in Education and Therapy*.: Bloomington: Author House, Indiana.
- Dempsey, G. (2000). Can I Love You? A Child's Adventure with Puppets and Play. *The Journal of the Imagination of Language Learning*, 5, 28–35. Pridobljeno s https://ia800206.us.archive.org/31/items/ERIC_ED476595/ERIC_ED476595.pdf
- Duran, M. (2001). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada slap.
- Glibo, R. (2000). *Lutkarstvo i scenska kultura*. Zagreb: Ekološki glasnik.
- Gobec, D. (2000). Iz take smo snovi kot sanje ... *Lutka*, 56, 36–43.
- Ivon, H. (2005). Lutka u razvoju djeteta. Dijete, vrtić, obitelj. *Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 11, 6–11. Pridobljeno s https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=262524
- Ivon, H. (2006). Utjecaj odgojiteljeve interakcije s lutkom na dječju spontanu igru. *Školski vjesnik*, 55(1–2), 11–21.
- Ivon, H. (2010). *Dijete, odgojitelj i lutka*. Zagreb: Golden marketing.
- Klančnik Kocutar, K. (2001). Lutka je univerzalni pripomoček! *Katarina*, 6(2), 2–3.
- Korošec, H. (2005). Lutka – otrokov vsakdan v šoli. *Razredni pouk: revija Zavoda RS za šolstvo*, 7(2), 35–41.
- Korošec, H. (2006). Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 103–138). Koper: Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2007). Gledališče – medij za učenje in poučevanje ter otrokov celostni razvoj. *Sodobna pedagogika*, 58(3), 110–128.
- Korošec, H. (2009). Lutkovna in dramska igra v otrokovih »sto jezikih«. V T. Devjak in D. Skubic (ur.), *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia* (str. 119–133). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2010). Gledališko-lutkovno ustvarjanje: izmenjava idej med vzgojitelji in otrokom. V T. Devjak idr. (ur.), *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: Podobnosti v različnosti* (str. 307–323). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

- Korošec, H. (2015). Gledališče – stičišče domišljije, ustvarjalnosti in sodelovanja. V B. Vrbovšek (ur.), *Umetnost v vrtcu* (str. 30–35). Ljubljana: Supra.
- Korošec, H. (b.d.). *Simbolna igra in gledališka igra*. Pridobljeno s <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-simbolna.pdf>
- Korošec, H. in Geršak, V. (2011). Umetnost – prostor otrokovega doživljanja in izražanja. V T. Devjak in M. Batistič-Zorec (ur.), *Pristop Reggio Emilia – izziv za slovenske vrtce* (str. 67–87). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2000). Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov. *Lutka*, 56, 33–35.
- Majaron, E. (2002). Lutka pri oblikovanju mladega človeka. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo: zbornik prispevkov iz teorije in prakse* (str. 5–8). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2006a). Animacija lutk in otrokovo gibanje. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 98–102). Koper: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2006b). Čarobna moč lutke. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 97–102). Koper: Pedagoška fakulteta.
- Majaron, E. (2014). *Vera u lutku*. Subotica: Otvoreni univerzitet, Medunarodni festival pozorišta za decu.
- Marjanovič Umek, L. in Lešnik Musek, P. (1999). Simbolna igra: kaj jo določa in kako igra določa otrokov razvoj. *Psihološka obzorja*, 2(3), 35–59.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2006). *Psihologija otroške igre: od rojstva do vstopa v šolo*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni institut Filozofske fakultete.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja Peklaj, U. in Podlesek, A. (2010). Razvoj pripovedovanja zgodbe v zgodnjem otroštvu. *Psihološka obzorja*, 19(4), 35–53.
- Peklaj, C. (1995). *Sodelovalno učenje in jezikovno razumevanje – sporazumevanje*. Gorica, Italija: I.R.R.S.A.E. Furlanije in Julijske Krajine.
- Peklaj, C. (2001). *Sodelovalno učenje ali kdaj več glav več ve*. Ljubljana: DZS.
- Pokrivka, V. (1985). *Dijete i scenska lutka*. Ljubljana: ŠK.
- Porenta, A. (2003). Zgodbe in lutke kot sredstva za motiviranje učencev. *Sodobna pedagogika*, 2, 172–187.
- Shershow, C. S. (1995). *Puppets and »popular« culture*. New York: Cornell universtity Press.

- Sitar, J. (2008). Lutkovna umetnost v okviru umetnostne vzgoje. V N. Požar-Matijašič in N. Bucik (ur.), *Kultura in umetnost v izobraževanju – popotnica 21. stoletja* (str. 130–137). Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Štirn Janota, P. in Jug, A. (2010). Predšolska vzgoja v »dialogu« z umetnostjo. V R. Kroflič, D. Štirn Koren, P. Štirn Janota in A. Jug (ur.), *Kulturno žlahtenje najmlajših* (str. 40–52). Ljubljana: Vrtec Vodmat.
- Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, G. S., Rimkiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić, Z. in Vonta, T. (2013). *Od teorije k praksi: vodnik po pedagoških področjih kakovosti ISSA*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Tratnik, A. (2014). Prek sodelovalnega učenja do znanja in pozitivne učne klime. *Didakta*, 24(176), 20–24.
- Trefalt, U. (1993). *Osnove likovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Varl, B. (1995a). *Moje lutke 1: Lutke na palici*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1995b). *Moje lutke 2: Lutke na nitkah*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997a). *Moje lutke 3: Ročne lutke*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997b). *Moje lutke 4: Ploske lutke*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997c). *Moje lutke 5: Mimične lutke*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1997č). *Moje lutke 6: Maske*. Šentilj: Aristej.